CLASICII LITERATURII UNIVERSALE

LOPE DE VEGA

COMEDII

B u c u r e ş t i — 1 9 6 2

EDITURA

FATA CU ULCIORUL
(LA MOZA DE CANTARO)

COMEDIE ÎN TREI ACTE

Traducere de ION FRUNZETTI

PERSOANELE

CONTELE.
***DON* JUAN, tînăr cavaler.**
FULGENCIO, tînăr.
***DON* DIEGO, tînăr cavaler.**
DON BERNARDO, tatăl *donei* Maria.
PEDRO, valet.
MARTIN, valetul lui *don* Juan.
LORENZO, valet.
BERNAL, valet.
***DONA* MARIA, fiica lui *don* Bernardo.**
***DONA* ANA, văduvă bogată,**
LUlSA, slujnica *donei* Maria.
LEONOR, slujnică.
JUANA, slujnica *donei* Ana.
UN PAZNIC.
UN INDIAN.
UN CĂRĂUŞ.
UN HANGIU.
MUZICANŢI.

Acţiunea se petrece la Honda, Adamuz şi Madrid.

ACTUL ÎNTÎI

SCENA I
O sală în casa lui* don *Bernardo, la Ronda.
Dona Maria şi Luisa cu nişte hulii.
LUISA
Ce păţanie hazlie !
Zău, am rîs de-am leşinat.

DONA MARIA
Peţitorii mei ţi-au dat
Vraful ăsta de hîrtie ?

LUISA
Nu-ţi crezi ochilor, ce zici ?

DONA MARIA
Bravo, zic ! Halal iubire !

LUISA
Nu-ţi ştiu ranguri de mărire,
Să primeşti mereu suplici ? !

DONA MARIA
Măriei-mele te-nchină
Luisa, că-s de neam domnesc,
Şi-ntre alţii, mi-nrudesc
Şi cu ducii de Medina...

LUISA
Frumuseţea mai de preţ e
Decît orice boierie.
Cred că poţi prin ea, Mărie,
Să te nalţi pîn' la ,,alteţe".

DONA MARIA
Bine mă cunoşti, tu, una !
Cauţi să mă măguleşti.

LUISA
Eu te-arăt aşa cum eşti :
Adevărul, nu minciuna.
Nu-i în Ronda sau Sevilla
Fată cum eşti tu.

DONA MARIA
Mi-e teamă,
Că te-nşeli de bună seamă !

LUISA
De bărbaţi m-apucă mila :
Pe nici unul nu-l răsfeţi.

DONA MARIA
Nu-i nici unul să-mi convină.

LUISA
E mîndria ta de vină :
Prea-i priveşti cu mult dispreţ.
Asta *don* Luis ţi-o scrie.

DONA MARIA
O citesc, să-ţi fac pe plac.

LUlSA
Te-a-ndrăgit : stau mărturie.

DONA MARIA
Stau şi eu : că-i prost, posac.
(Citeşte.)
„Tăinuind ochi în ochi unul cu altul, noi doi,
Stăpîna mea dona *Maria..."*
(Rupe răvaşul.)
Nu citesc.

LUlSA
De ce ?

DONA **MARIA**
Nu vezi
Că-nşiră verzi şi uscate ?
O să-mi spună :,,Pîn' la moarte
Te iubesc !" Şi eu turbez !

LUISA
Asta, *don* Pedro...

DONA **MARIA**
Arată !

LUlSA
Te asigur că-i aşa
Cum şi ţie ţi-ar plăcea.

DONA MARIA
Stil savant ; frază
Lucrată...
(Citeşte.)
„Cu frumos, cu toate că sever, nu blînd, dar dătător de pace chip, stăpîna mea — viziune mincinoasă — mă fulgeră dispreţul tău, lipsit de orice urmă de omenie, trufaş pe deasupra şi nu cu strălucire ; implor ca nevinovăţia cerească să-ţi limpezească fața săptâmîna trecută..."
(Rupe scrisoarea.)

Ce reţetă-i asta ? Tu,
Ce spiţer ţi-o mai prescrise ?

LUISA
E *stil cult*[1] în cele scrise.

DONA **MARIA**
Vrea să mă dea gata, nu ?

LUlSA
Faci pe proasta, jucăuşă...
Orice gînduri înţelepte
Se îmbracă în concepte[2]
Ca porumbul în pănuşă.

DONA **MARIA**
Asta chemi „înţelepciune" ?
Gata. Mai e vrun bilet ?

LUISA
Al lui *don* Diego :-ncet,
Să vezi el ce bine spune.
(Citeşte.)
„De-aş fi eu atît de norocos, pe cît eşti domnia-ta de frumoasă, am şi încheia partida..."

DONA MARIA
Ce partidă ? Nu văd rostul...
(Rupe răvaşul.)

---

[1] *Stil cult* sau *culteranism* ; mod literar (practicat de *culterani* sau de *„culţi")* în care exprimarea este lipsită de naturaleţe şi simplitate, falsă şi manieristă, foloseşte construcţii sintactice bizare, un stil obscur şi afectat.

[2] *Concepte :* de fapt *concetti* (ital.), cuvînt ce desemnează expresiile afectate, preţioase, artificioase în care se face o confuzie între sensurile proprii şi cele figurate ale cuvintelor.

LUlSA
Nimeni nu-ţi mai intră-n voie.

***DONA* MARIA**
De partidă am nevoie ?
De concini ? De popa-prostul ?
Eu, Luisa, de plăcut
Om pe lume, n-am nici gînd.

LUlSA
De-i găseşti pe toţi la rînd
Tot ca ei, ce-i de făcut ?

***DONA* MARIA**
Să stau singură acasă.
Frate-meu, din Flandra, vine :
Căci, bogat ca dînsul, cine
Pentru chin, averea-şi lasă ?
Să se-nsoare şi să-mi dea
Mie să-ngrijesc de tata.
Căci din cîţi spun că-i dau gata
Doar cu frumuseţea mea,
Nu văd om să nu rîvnească
Luîndu-mă, a-l moşteni,

Şi eu nu pot suferi
Cineva să-l înjosească.
Mi-e mîndria înnăscută :
Nu pot îndura robia…
Şi robie-i căsnicia.

LUlSA
Eşti de nobili mari cerută,
Toți boieri.

***DONA* MARIA**
Ascultă bine :
Unul nu-i de seama mea.

LUlSA
Păi, cum să trăieşti aşa ?

***DONA* MARIA**
E-aşa rău să stau cu mine ?

Rochii, giuvaeruri nu-s
Ţelul oricărei femei ?
Am destule. Ce mai vrei ?

LUlSA
Ce mîndrie ! De nespus.

DONA MARIA
Proastă eşti.
Nu mă mărit.

LUlSA
Dacă tatăl ar voi,
Te mai poţi împotrivi ?

DONA **MARIA**
Poate măritiş silit
Tatăl meu să-mi ceară mie ?

LUlSA
Crezi că poţi fi tu mai tare ?
Cu atîta neascultare ?

DONA **MARIA**
Cea dinţii gugumănie —
Zice-se — nu-i de temut
Cît sînt cele ce-ar urma-o
Sub cuvînt c-ar îndrepta-o.

LUlSA
Un părinte cînd a vrut
Dumnezeu a vrut, nu alta.

DONA **MARIA**
Ai de gînd să-mi predici iară ?

LUlSA
Nuno-mi face semn de-afară
Că-s cei doi iar laolaltă.

DONA **MARIA**
Cine?

LUlSA
Domnul şi *don* Dieg.

***DONA* MARIA**
Ei şi ce-i de-s împreună ?
Spusa mea rămîne bună :
Leagă ei, şi eu dezleg.

LUlSA
Dar *don* Luis, nu-i viteaz ?

***DONA* MARIA**
Nu-ţi doresc să-l iei, o clipă !
Mulţi din cei nuntiţi în pripă
Au, de plîns, destul răgaz.

LUlSA
Nu-i de-ales. E la noroc.
Mire chibzuit pe-alese,
Nu o dată vezi că-ţi iese,
Cum nu te-aşteptai deloc.
Alţii, luaţi în pripă-s buni !
Aşa-i lumea ea lăsată :
Cin' se-aşteaptă la răsplată
Pică peste-nşelăciuni.
Decît *don* Pedro, mai bine
N-ai cum îţi dori nici tu.

***DONA* MARIA**
Ba, Luisa !

LUlSA
Ce?

***DONA* MARIA**
Să nu
Văd urîtul lîngă mine.

LUISA
Despre el, doar bine-aud ;
Numai tu-l găseşti aşa.

***DONA* MARIA**
Luisa, nu mă-ntărîta :
Pedro ăsta-i zis „cel crud"

LUISA

Aşa-l văd doar ochii tăi.

DONA MARIA
Adevăru-adevărat :
Cum e regele-ntr-un stat
Ăsta-i printre nătărăi.

LUlSA
Dar *don* Diego ? Nu ţi-a dat
El atîtea giuvaeruri ?

DONA **MARIA**
Giuvaer ca el...

LUlSA
Pe ceruri !
Şi cupeu ţi-a cumpărat.

DONA **MARIA**
Don
Diego-n cupeu, şi eu !...

LUlSA
E de neam înalt, domnesc.

DONA **MARIA**
Lasă-mă, că nu-l iubesc.
Să-nnoptez cu el mi-e greu.
Alta fie-i lui mireasă,
Nu eu. E-un strigoi.
Bea sînge !

LUlSA
Vorba ta prea tristă-mi lasă
Inima.

DONA **MARIA**
Cînd rîzi, poţi plînge.
Tatăl meu e cel ce vine ?

LUlSA
El e.
Intră don Bernardo,
îmbrăcat în costumul cavalerilor
Ordinului de Santiago,

ştergîndu-şi ochii cu batista.

***DON* BERNARDO**
O, vai mie.

***DONA* MARIA**
Tată.
Ce văd ? Plîngi ?
Pe-obraz o pată ?
Plîngi şi eu nu-s lîngă tine ?
Tată şi stăpîn iubit,
Singurul meu bun pe lume !

***DON* BERNARDO**
Ce ruşine pe-al meu nume :
Să fiu viu şi necinstit.

***DONA* MARIA**
Necinstit ? Ce spui ?

***DON* BERNARDO**
Maria,
Pentru Dumnezeu, mă lasă.

***DONA* MARIA**
Tu-mi eşti viaţa şi mîndria.
Cum pot să te las ? Prin casă
Ai căzut cumva ? Nu-i greu
Cînd ai anii tăi să cazi.

***DON* BERNARDO**
Mi-a căzut şi rang şi-obraz,
Şi tot bunul nume-al meu.
Nu-i pentru bărbaţi să plîngă ;
Totuşi, plîng acum un fiu
Dus în Flandra, care ştiu
C-ar fi-n stare să-mi înfrîngă
Duşmanul, să mă răzbune.
Mie doar să plîng mi-e dat
Căci copil, şi nu bărbat
Fără spadă-orice bătrîn e.

***DONA* MARIA**
Palidă şi fără glas
Te ascult, stăpîn şi tată :

Ce spun eu de glas, cînd iată,
Fără suflet am rămas.
Ce-ar fi frate-meu să facă ?
Să-ţi răzbuni, pe ce vrăjmaşi ?

***DON* BERNARDO**
Fiica mea, vrei să mă laşi ?

***DONA* MARIA**
Nici prin gînd măcar să-ţi treacă
Decît plîns, adu-ţi pricina
La o judecată dreaptă.
Cel ce plînge se aşteaptă
Să**-l** întrebi a cui e vina.

***DON* BERNARDO**
Stam de vorbă cu *don* Diego.
Vrea cu tine să se-nsoare.
I-am răspuns că voia ta
E răspunsul cel mai bun
Şi cu-a ducelui voinţă.
Scrisei carte,-avui răspuns,
Însă nu 'cum l-aşteptasem.
Eu voiam să-ţi iau -un sprijin
Bărbătesc, căci părul meu
Ăsta alb mă-ncredinţează
Că sfârşitul mi-i aproape.
Mi-am păstrat în sîn scrisoarea.
Locul inimii i-am dat,
Fiindcă ducele-mi fu naş[3]
Cînd am fost armat în Ordin.

Şi veni don Diego-n piaţă
Să mă cate : n-ar mai fi
Apucat să calce-n piaţă !
Temător, cum se cuvine,
Mă-ntrebă dacă primisem
Carte din Sanlucar.Eu
Îi spusei că azi aveam
Cu ce-i stinge aşteptarea.
Scurt, cuprinzător răspuns !
El răspunse că-ţi cunoaşte.
Ducele nobleţea ta,

[3]Naş la învestirea în Ordinul Cavalerilor de Santiago, ordin Călugăresc-militar.

Şi că să-i arăt scrisoarea,
Ori mă ţine vinovat
De refuz şi de-nşelare.
Eu, să-şi curme bănuiala,
Scosei cartea de la piept,
Şi el, tulburat, citi
Ce-ai s-auzi acum,
Marfa : *„Aibă parte cititorul*
De lungi zile şi de pace !
Cavaler cu faimă mare
E don *Diego ; totuşi, cel*
Ce-ar fi ginere să-l faci,
Şi mai demn aş vrea să fie
De nobleţea casei tale !"
Tremurînd, cuprins de furii,
Palid ca de nea *don* Diego
S-a făcut pe loc, şi-a zis :
„Sînt şi eu la fel de nobil
Ca şi ducele". Iar eu,
Mînios, i-am spus : „Scutierii,
Chiar cu titlul de *hidalgos, .*
Nu se pot alătura
Unor principi ! E-o prostie !
Cere-ţi scuze, ori îi scriu
Lui *don* Alonso să vină
Din Flandra, să te ucidă !"
Atunci, mîna lui trufaşă...
Dar mai bine să-mi rostească
Ochii, ce nu poate limba.
Lasă-mă acum. Ocara
Se-nnoieşte cînd e spusă
De cel ce-o primi acelui
Care nu-i ştie povestea.
Mă tîrăsc aşa, Maria,
Cu cinci litere pe faţă ;
Sclav ruşinii şi ocării,
Prizonier nemerniciei !
Palma asta-mi sună-n suflet,
Căci, de-i poarta lui obrazul
Auzind bătăi în poartă
Au răspuns pe dată ochii.
Eu, cu cîrja-n mîini, spun unii
Că l-am urmărit. Să nu-i crezi !
Căci aşa-s minţiţi învinşii.
E în mîna judecăţii ;
Stă şi-aşteaptă la-nchisoare...

Sta-i-ar mîna vinovată
Pentru veci, să dea Prea-Naltul !
Oh, Alonso, unde eşti ?
Fiul meu ! De-ai fi aicea,
Tu, în Ronda ! Dar ce zic ?
Cel mai bine-ar fi să mor...
Curgeţi lacrimilor, curgeţi !
Tot n-o să-mi spălaţi ocara
Care-mi spurcă azi obrazul.
Căci tiparul ăstor slove,
Chiar de-ar fi să-i cadă mîna,
Mi-a rămas săpat în suflet...
Don Bernardo pleacă.

SCENA A III-A
Dona Maria, Luisa.
LUISA
A plecat.

DONA MARIA
Ce tristă soarte ?
Ce-i puteam răspunde ?

LUISA
Du-te.
Cată să-l ajungi mai iute.
Vrea să-şi spele crud, prin moarte,
Luîndu-şi zilele, mîndria.

DONA MARIA
Bine zici. Plec după el.
Ce-i nevoie de oţel,
Unde-i moartă bărbăţia ?
(Dona Maria şi Luisa ies.)

SCENA A IV-A
Don Diego, Fulgencio.
FULGENCIO
Cugetul e o oglindă
De păreri şi sfaturi bune.

DON DIEGO
Ce sfat bun îţi poate spune,
Furia să nu-l aprindă ?

FULGENCIO
Vina ta, *don* Diego dragă,
Anii lui Bernardo sunt.

DON **DIEGO**
Orb am fost: el e cărunt.

FULGENCIO
Cu Alonso nu-i de şagă.
E soldat.

DON **DIEGO**
Doar un copil e.
Iar eu ştiu să-mi apăr viaţa.

FULGENCIO
Nu-mi dispreţui povaţa
Dacă ţii să mai ai zile.

DON **DIEGO**
Ce povaţă-mi dai ?

FULGENCIO
Să pleci.
Cum eşti liber,
Spania las-o !

DON **DIEGO**
Cum, Fulgencio, Spania ?

FULGENCIO
Da, s-o
Laşi, căci unei minţi întregi
Nu i-ar arde să-i aştepte
Gîdele pe loc. Cum n-ai

Nici dreptate, ce mai stai,
Cînd Alonso-n deplin drept e ?
Toată Rondi-ţi sare-n spate.

DON DIEGO

Văd, şi sînt nenorocit.
Dar afrontul ce-am primit
Nu-i destul să-mi dea dreptate?

FULGENCIO
Să-ţi arate-aşa scrisoare
E-o greşeală, negreşit.

***DON* DlEGO**
Cine-i om desăvîrşit
În afaceri de onoare ?

FULGENCIO
Timpul vindecă şi răni
Ce par de nevindecat.
Intră, venind dinspre închisoare,
un paznic cu barbă şi baston.

SCENA A V-A
Aceiaşi, paznicul.
PAZNICUL
Este-aicea o femeie
Ce vrea să-ţi vorbească.

***DON* DlEGO**
Fii
Bun, Fulgencio, şi mă lasă.

FULGENCIO
Trec diseară să te văd.
Fulgencio iese.

SCENA A VI-A
Don Diego, paznicul.
PAZNICUL
Stă, c-un văl pe-obraz.Ia poartă.
I-am cerut să-şi scoată vălul
Dar mi-a spus că nu doreşte.
Mi-a părut înaltă, mîndră
Şi de neam. Ce să mai spun :
Mi-ar plăcea să văd c-o duci

În odaia dumitale.

***DON* DlEGO**
Zi-i să intre şi mă iartă,
Căci, de e cine ştiu eu,
E de neam.

PAZNICUL
În clipe de-astea
Se dă dragostea pe faţă.
Intră.
Paznicul pleacă. Intră* dona *Maria, înfăşurată într-o pelerină.

SCENA A VII-A
Don Diego, dona Maria.
***DON* DIEGO**
Singură, vii să-mi vorbeşti
Într-un loc nepotrivit
Şi-n asemenea veşminte ?

***DONA* MARIA**
Sînt împrejurări ce scuză
Nebunii oricît de mari.

***DON* DIEGO**
Scoate-ţi vălul, căci nu-i nimeni, —
Jur pe viaţa mea — prin preajmă,
Care te-ar putea cunoaşte.

***DONA* MARIA**
Iată-mă.

***DON* DIEGO**
La închisoare, Dumneata ?

***DONA* MARIA**
M-aduce-aicea
Dragostea ce-mi porţi, încît
Recunoscătoare, caut
Să te-ncredinţez de-a mea.
Vin să-ţi cer pe loc iertare,

Şi asprimea să-nceteze,
Căci va fi mijlocitoare
De prietenii grăbita
Căsnicie dintre noi.
Cînd va şti şi *don* Alonso
Că sînt a domniei-tale,
N-are să se mai răzbune.
Astfel se va stinge ura
Care naşte prin oraşe
Vinovatele dueluri
Ce dau loc la mari tristeţi.
Dumneata rămîi cu cinstea
Cunoscută-n toată Ronda,
Ducele va fi-mpăcat,
Tata-şi va uita ponosul,
Iar eu, c-un bărbat de care
M-oi mîndri şi eu şi-ai mei ;
Chiar şi frate-meu, Alonso.

***DON* DIEGO**
Cine-ar şti, decît un înger,
Senora dona Maria,
Face-atît de iute pace ?
Mintea ta, dumnezeieşte
Inspirată, a găsit
Leacul cel mai bun ce-şi poate
Cineva închipui.
Nu e altul mai cu cale
Să ne-mpace, şi mai sigur,
Mai uşor, să fim cu toţii
Onoraţi că eu mă-nsor.
Fie-mi dar permis, stăpînă,
Fericit cum sînt, altarul
Sfintelor mele dorinţe
Unde-i dragostea-mi icoană,
Să-l îmbrăţişez, de vreme
Ce spuneai că eşti a mea...

DONA MARIA
Cine-a hotărît o dată
A-ţi fi soaţă n-ar avea
Pentru ce să te respingă,
Întăresc cele ce-am spus
Chiar cu mîna mea : mori, cîine !
Îmbrăţişîndu-l, scoate un pumnal şi-l înjunghie

***DON* DlEGO**
Mor...
Trădare ! O, Isuse !...

DONA MARIA
Părul cel cărunt al tatei
Nu-ţi opri-n loc, cîine, mîna ?

Făr'de-legi ca. astea fac
Din femei haiduci de codru !..,
Fug. Şi cerul să-mi ajute !
Dona Maria iese. Intră Fulgencio.

SCENA A VIII-A
Don Diego, în agonie, Fulgencio.
FULGENCIO
Îmi păruse că răsună
Voci, şi c-a ieşit în grabă
Fata. Nu-i curată treabă,
Nu mi s-a părut a bună...
Faţa ei părea că plînge ;
Vina-i, oare, dragostea ?
N-a fost oarbă teama mea :
Ce văd ? *Don* Diego-n sînge ?

DON DIEGO
M-a ucis *dona* Maria
A lui *don* Bernardo fată.

FULGENCIO
Paznice ! Săriţi ! Da, iată,
Ea şi-a răzbunat mîndria.
Au s-o vîre la-nchisoare
Şi nu-i drept. Mai bine-aştept,
Să-i dau timp. Cu rana-n piept,
El, şi-aşa, şi-aşa, tot moare !

DON DIEGO
Mor pe drept, dar prin trădare...
În cuvintele muierii
Că m-am încrezut, mi-am plata.
De n-ar prinde-o temnicerii...

FULGENCIO
Cred că e scăpată-gata.
Dar de ce doreşti să fugă ?
Te-a ucis.

***DON* DIEGO**
Şi-a răzbunat
Tatăl cel dezonorat.
Dacă-l vezi, îţi fac o rugă :
Spune-i că i-am fost, murind,
Ginere. Ne-am cununat
Chiar dacă m-a înjungheat
Cînd în braţe-am dat s-o prind.
Astfel îi redau onoarea
Ce-i rănii în clipa-aceea.

FULGENCIO
Iese toată închisoarea :
Hai să căutăm femeia.
îl ridică pe don Diego în braţe şi-l duce.

SCENA A IX-A
O *stradă în Madrid. Contele, don Juan.*
CONTELE
N-am văzut în viaţa mea
Aşa văduvă, *don* Juan.

***DON* JUAN**
Conte dragă, nu în van
Mori şi-nvii tu pentru ea.

CONTELE
O, ce graţii! Ce profil!
Faţa, mîinile-s de fildeş ;
Chipu-i surîzînd, drept pilde-şi
Ia obrazul de copil.

***DON* JUAN**
Nu-ți ştiam de fel talent
Pentru versuri.

CONTELE

Nici nu vreau
Lira de poet s-o iau.
Cred că-s mai inteligent.

***DON* JUAN**
Ce-ai de gînd ?

CONTELE
Mă-ncred în aur
Care-i un poet gingaş.

***DON* JUAN**
Umblă vorba prin oraş
Că-i bogată : un tezaur.

CONTELE
Ţi-ai trimis lacheul, poate ?

***DON* JUAN**
Cu o slujnică vorbind
L-am zărit. Acum, mă prind
Că le ştie-n păr pe toate.

CONTELE
Acest gen de oameni rari
Ştiu stăpînii să şi-i vîndă,
Că-s cu ochii tot la pîndă
Şi-s ai naibii de flecari.
Intră Martin.

SCENA A X-A
Aceiaşi, Martin.
***DON* JUAN**
Ei, Martin ? Bine c-apari.

MARTIN
Mi-am dat, conte şi senior,
Să-ţi slujesc, mult interes.

CONTELE
Preţuiesc un servitor
Plin de zel.

MARTIN
Vorbii cu-Ines
Pe-ndelete-n largul meu.
I-am ţinut discurs, nu şagă :
Retorică de lacheu.
I-am spus cît îmi e de drag
Că, de cînd tot umblu, beat
După fusta ei, e-aproape
Luna-n cap. Şi că-ntre ape,
La pîrîu cînd a dansat
Plescăind cu talpa-n lut
Şi mai tare să mă-mbete
Dorul ei m-a străbătut.
Cînd o-nfierbîntai eu bine,
O-ntrebai ce-i cu stăpîna:
Că de unde-i dă ei mîna
Să se poarte, şi cu cine?
Cercetai ce-i guvernează,
Ce raţiuni de stat păzeşte,
Şi mi-a spus că văduveşte
Demn, şi cu onoarea trează.
Că-i bogată şi de neam,
Şi-are rude tot sus-puse.
Că la ele-n casă nu se
Rabdă lăutar sub geam ;
Că e mîndră de străbuni
Şi că nu se vrea bîrfită.
Că n-a fost căsătorită
Decît numai două luni,
Fiindcă nobilu-i bărbat
De-ndrăgit ce fu, muri.

CONTELE
Moartea nu i-aş pizmui
Cauza ei, da.

***DON* JUAN**
Păcat,
Avea timpul tot în faţă,
Prostul. Din prea mult amor
Cînd e omul bătrîior,
Pentru-o clipă-şi dă o viaţă.

CONTELE
Cum de poartă-aşa de scurte

Văluri negre ?

***DON* JUAN**
Bine-i stau.

MARTIN
Păi, mai lungi, cît ştiu, n-aveau
Dreptul, doamnele la curte.
Fetele la ţară poartă
Văluri lungi cît un linţoliu.

CONTELE
Cînd e vălul văl de doliu,
Cine, că nu-l porţi, te iartă ?

MARTIN
S-a-ntîmplat, unei neveste
Vesele, cîndva, să-i moară
Bărbăţelul. Şi ea, doară,
— Aşa-i vorba în poveste —
Nu prea tristă-l înfăşoară
Într-o plasă de prins peşte
Ca pe-un crap : căci, ce mi-e Tanda,
Ce mi-e Manda ! Şi, pe loc,
Şi-a pus văluri prinse-n coc
Din lungi pînze de Olanda.
Şi-a ieşit aşa pe stradă
în trăsură de paradă.
însă mortul, din mormînt
Se sculă în noaptea-aceea
Şi-şi amenință femeia :
„Cum, pe mine în pămînt
Cu năvod mă-nfeşi, iar tu
Porţi" olandă ? Giulgiuri bune
Eu nu meritam ? la spune ?"
Şi zicînd acestea, nu
Aşteptă mai mult, ci doliul
De pe cap i-l smulse-n pripă
Înfăşîndu-şi cu risipă
Leşu-n el, ca-ntr-un linţoliu,
Şi-i lasă năvodu-n schimb...
De-atunci, văduvele toate
Fără văluri lungi se plimb',
Ca să nu fie schimbate
De bărbaţii morţi, pe-o plasă.

CONTELE
Inimi largi — maramă deasă !

MARTIN
Lelea şi catîrca grasă
Nu se ţin cu chinga strimtă.

CONTELE
Dar e-o haină gravă, sfîntă,
Preacinstită, cuvioasă.

MARTIN
Văduva-cu pelerină
E ca popa-ncins cu spadă...
Şi pe urmă, s-o tot vadă
Lumea-n doliu, cum se-nchină
Veşnic palida şi plînsa,
Ţeapănă şi neschimbată,
Nici de preţ nu-i, nici de plată !
Oboseşti privind la dînsa.

CONTELE
Crezi că portul schimbă fata ?

MARTIN
Păi, nu-şi schimbă omul viaţa
Cînd ia rasa de duhovnic ?

***DON* JUAN**
Conte, Martin spune bine :
Căci schimbarea îi convine
Orişicărui bun ibovnic.

MARTIN
Eu, unul, mărturisesc
Că pictura e minciuna
Cea mai mare : totdeauna
Toţi rămîn cum se găsesc.
Ce-mi tot stă cu spada-n sus
Unul care ziua-ntreagă
N-a tăiat oaie beteagă ?
Fiindcă-n pînză-aşa l-au pus ?
Şi ce-mi stă-ntre doi babaci
Pofticioşi, Suzana goală,

Cînd nici unul nu se scoală
Să mi-o vîre-un pic în draci ?
Bună treabă-i să ai chip
Schimbător.

CONTELE
Dar spune,-n fine,
Ce-i cu văduva, Martine ?

MARTIN
Dacă intri c-un tertip
La ea-n casă, gata-i tot.
Zice că numai aşa
Ai putea-o vizita.

CONTELE
Am să-l caut, dacă pot.

***DON* JUAN**
Cum nu te-a văzut în viaţă,
Poţi găsi uşor dichisul...

CONTELE
Dar de m-a zărit la faţă-i
Pot cel mult stîrni plictisul,
Înşelînd-o, prefăcut.
Am găsit cu ce s-o-nşel.

***DON* JUAN**
Vezi să ducă drept la ţel
Să n-o pierdem.

CONTELE
Mai pierdut
Decît sînt, pot fi ?

MARTIN
Stai. Trece.
Nu-i pari chiar de lepădat.

CONTELE
Care flori, ce nestemat
S-ar putea cu ea întrece ?

SCENA A XI-A

O sală în casa donei Ana.
Aceiaşi, dona Ana şi slujnica ei, Juana.

***DONA* ANA**
Mi se pare cam ciudat,
Cu voia Nălţimii-tale!

CONTELE
Cum ? Ciudat îţi poate-apare
Dorul meu nemăsurat
De-a-ţi fi slugă ? Dac-aş şti
Că mă vezi cu-ochi buni, hei, cine
Mai ferice-ar fi ca mine
Doar să merite-a-ti sluji ?

***DONA* ANA**
Juana, scaune.

MARTIN
Halal. Cere scaun. Bun !

***DON* JUAN**
Martin,
Văduva e-un serafim,
De perle şi de coral.

MARTIN
Ţi-e şi ţie... cu lipici ?

***DON* JUAN**
Ai răspuns nemijlocit:
Contele e-ndrăgostit
Şi eu nu.

MARTIN
Că bine zici !

***DONA* ANA**
Cine-i cavalerul ?

CONTELE
Este
Vărul *don* Juan.

***DONA* ANA**
Cavalere

Cer iertare.

***DON* JUAN**
Eu v-aş cere :
Tulbur, cît staţi de poveste.

***DONA* ANA**
Tulburi ? Nu văd ce prilej
Ţi-am da noi, de-a tulbura.

***DON* JUAN**
Să nu-l vrei.

***DONA* ANA**
Asta-i aşa.

***DON* JUAN**
Prin. urmare eu m-aşez.

***DONA* ANA**
Bine, nu pot să te leg.

***DON* JUAN**
Spune-mi că-s prost şi incult.

CONTELE
Ascultaţi-mă.

***DONA* ANA**
V-ascult.

***DON* JUAN**
Tocmai de-asta, am să plec.

CONTELE
Eu vă ştiu de mult, *senora,*
V-am văzut de mii de ori
Şi, cuprins de-un aprig dor,
Aşteptam să vină ora
Să vă fiu folositor.
Răposatul soţul vostru
Mi-a fost bun prieten.
Stam Nopţi de-a rîndul şi jucam
Ba un stos, ba popa-prostul.
Ba alt joc în doi: şi-a treia

Noapte, pentru jucător
E ca-n dragoste : scînteia,
Gustului deşteptător.
Pierdu tot. Se necăji,
Scoase cîţiva scuzi pe loc
Şi-n trei miza la joc ;
Trei inele prăpădi.
Dar să viu la ce spuneam...

***DONA* ANA**
Trei inele, de la mine...
Şi-mi aduc aminte bine
Că pe-atunci îl bănuiam,
(Dragostei aşa-i năzare)
Că i le-o fi luat vreuna...

***DON* JUAN**
(aparte)
Bine s-a mai prins minciuna.

MARTIN
(aparte)
Contele, tot în picioare,
Chiar cînd minte,-l vezi că pică.

***DON* JUAN**
(aparte)
E-n minciună norocos.

MARTIN
(aparte)
Păi, eu, vruna cum am scos,
M-au şi prins cu oca mică.
N-apucai şi eu o dată
Să mint fără să fiu prins!

CONTELE
Pierderea să-l fi aprins ?
Nu ştiu ! Dar pierdu pe dată
Şi trucaţi, vreo şase mii,
Ce-a rămas să mi-i plătească
Pe cuvînt. Să iscălească
El a vrut, şi am hîrtii
Care pot s-o dovedească.

***DONA* ANA**
Intrige şi datorii
Mi-a lăsat *don* Sebastian
Pe-nzecit mai multe file
De cît am trăit noi zile
Împreună-n acel an.
Şase mii ducaţi ?

CONTELE
Da. Nu e îndeajuns că eu o spun
Şi martorii ce-ţi propun,
Care pot şi ei s-o spuie ?

MARTIN
Pe cei patruzeci de sfinţi !
Jur c-am fost şi eu de faţă
Cînd i-a iscălit !

***DON* JUAN**
(către Martin)
La faţă
Nu roşeşti de fel cînd minţi ?

MARTIN
(către don Juan)
Să mă ierţi ; un mincinos
Va, *senor don* Juan, să fie,
Măscărici de comedie
Şi poet : dar mai mintos !

***DONA* ANA**
Credeam că mărinimia
Voastră m-a iertat de plată.

CONTELE
Vă sînt slugă prea-plecată.
Nu vă supere hîrtia :
Eu, procesul l-am închis,
Căci un creditor se-ncrede
Într-un chip frumos ce vede
Mult mai mult ca-ntr-un înscris.

MARTIN
(către don Juan)
Ştii cumva zarafi mai buni,

Să-l întreacă-n isteţime ?

DON JUAN
(către Martin)
În iubire, după mine,
E-un concurs de-nşelăciuni.

MARTIN
(către don Juan)
Dragostea e-nşelăciune ?

DON **JUAN**
(către Martin)
Naşte din înşelăciuni
Şi se ţine prin minciuni.
Altfel n-ar fi rele-n lume.

CONTELE
Eu, *senora,* de-aş fi vrut
Banii îndărăt să-mi capăt,
O scoteam uşor la capăt
De nu v-aş fi cunoscut.
Dar viu numai să mă pun
Cu avutul meu cu tot
La genunchii-vă. Socot
Prea-ferice ceasul bun
Care-a vă vedea mă lasă.
Rogu-vă, stăpîna mea,
Să mă-ndatoraţi, de-aţi vrea,
Negonindu-mă din casă
Şi-ncuviinţînd să-mi iau
Dreptul nu-n bani, ci-n iubire.

DONA **ANA**
Fericită-ndatorire
Ştii să-mi faci !
Prea-bine : vreau

CONTELE
Sărut mîinile.

DONA **ANA**
În pază Cerul aibă-te !

CONTELE

Deci, mîine.

***DONA* ANA**
Vino. —Ah, *don* Juan, stăpîne !

MARTIN
Căzu peştele în plasă.
Contele iese.

SCENA A XII-A
Aceiaşi, iară Conte.
***DON* JUAN**
Cu ce-ţi pot sluji ?

***DONA* ANA**
Eu spun
Că-i minciună tot ce-nşiră.

***DON* JUAN**
Nu văd pentru ce te miră.
După tine e nebun.

***DONA* ANA**
Halal, rol de-ndrăgostit
Umblînd cu minciuni.

***DON* JUAN**
Senora,
Vărul, Contele, te-adoră.

***DONA* ANA**
Dar, *senor don* Juan, greşit
Socoti cînd mi te-aduse
Cu el.

***DON* JUAN**
L-am bîrfit cumva ?

***DONA* ANA**
Contele cînd mă privea,
Eu ştiam la cine-mi fuse
Dat să ţin.

***DON* JUAN**
Deşi-i sînt rudă

Ţin mai mult să-l am prieten.
Oricît vrăjbile proclete-n
Ceartă-ar vrea să ne audă.
Merită la el să ţii
Şi chiar să-l iubeşti, stăpînă.

DONA ANA
Nu-i e tocmai la-ndemînă
Că eşti cel care-l peţi.

***DON* JUAN**
Plec. M-aşteaptă în trăsură.
Spune-mi : poate să te vadă ?

***DONA* ANA**
Dacă vii cu el odată
Spune-i chiar să nu mai şadă
'Ntîrzie peste măsură.

***DON* JUAN**
Cinstea ce mi-o faci, de dragul
Contelui mi-o faci, pesemne.

***DONA* ANA**
Pentru tine-i dau îndemne
Ca să-mi calce şi el pragul.

***DON* JUAN**
Tot ce-mi spui, îi spun aşa.

***DONA* ANA**
Eu te cred mai copt la minte.

***DON* JUAN**
Deci să rină, ia aminte.

***DONA* ANA**
Singur, nu. Cu tine, da !
Don Juan şi Martin ies.

SCENA A XIII-A
Dona Ana, Lenor, Juana.
JUANA
Prea i-ai arătat că-ţi place
De la prima întîlnire.

***DONA* ANA**
Aş muri de fericire
Cînd şi el la fel ar face.
Dar n-a vrut să mă priceapă.
Tot de Conte-mi îndruga.

JUANA
Pînă-a nu se-nfierbînta
Căldicică-i orice apă.

***DONA* ANA**
Cugete nătîng al meu,
În ce nebunie-ai dat ?
Dă-ndărăt înspăimîntat
Pîna nu te-nhami la greu.
Eu, ce-mi rid de toţi mereu,
Cer acum, mă rog, provoc.
Cugete nătîng, pe loc
Spune-mi cum îmi pierd onoarea
Suferindu-i nepăsarea.
Ori eşti beat, ori dobitoc,
Suflete fără noroc !
N-apuc bine să-l privesc
Că-mi şi pare un altar
De virtute: omul rar
Din cîţi lumea o-npînzesc.
Dar cum caut să-i găsesc
Pricini să-l provoc la luptă,
Rece, el pe loc mă-nfruptă
Din îndemnul prietenesc
Ca pe altul să-l iubesc.
Rîzi, că inima mi-e ruptă.
Dar în van întîrziu, stînd
Eu să te disculp pe tine.
Vinovaţi sîntem, şi vine
Amîndoi avem, pe rînd.
Eu — în piept, şi tu—în gînd.
Căci, de cugeti cu simţirea,
Inima nu-şi dă-nvoirea
Să iubeşti ce n-ai gîndit.
N-ar fi nimenea iubit
De-ar seca închipuirea.
Nu iubiţi om scump la port
Şi la vorbă îngheţat ;

Căci de rece ce-i, mi-a dat
Simţămîntul c-ar fi mort.
Totuşi, dac-ar fi să-i port
Pică fiindcă prea-mi simţ mare
Dor de el, să fie tare
Şi să nu mă îndrăgească :
O femeie, să iubească
Înfocat cînd o iubeşti
Nu mai poate fi în stare.
Şi-şi răzbună prin uitare
Dragostea, cînd i-o răneşti.

SCENA A XIV-A
Curtea unui han din Adamuz.
Un indian[4], un tînăr cărăuş, apoi un hangiu.

INDIANUL
Trecem şi de Adamuz
Dar vom mîneca aice.

CĂRĂUŞUL
Vorba aia bine zice :
„Adamuz, cătun ursuz.
Uite,-acum se vede bine :
Intrăm în Sierra Morena.

INDIANUL
Tu ţii Mul, tu schimbi scena :
Nu-i o treabă pentru mine.
Intră un hangiu.

HANGIUL
Bun-venit la boieri mari !

INDIANUL
Ce mîncare ai, jupîne ?

HANGIUL
Ca de ieri şi pînă mîne
Cu şase prepelicari
Mi-umblă doi argaţi, şi-aduc
Doar o prepeliţă chioară. Să turbi!

INDIANUL

[4] *Indian :* spaniol care a emigrat în Indiile Occidentale.

Mie, bunăoară,
Mi-e de-ajuns.

HANGIUL
Atunci, mă duc
Să nu vi-o sufle din oală
O hoaţă de călătoare.

INDIANUL
Eu, să spunem c-aş avea-o,
Prepeliţa, ei i-aş da-o,
Că-i femeie ! Umblă, oare,
Singură ?

HANGIUL
Cuc.

INDIANUL
E bogată ?

HANGIUL
Ba-i sărmană, dar isteaţă :
Să-mi iertaţi, e călăreaţă
Pe-o mîrţoagă deşelată,
Ţesălată şi-nşăuată
Chiar de dînsa.O şi-adapă,
Şi din mîini de fel nu-i scapă
Cît îi gloaba de turbată.
M-am uitat la dînsa bine :
Poartă-n spate şi sîneaţă.

INDIANUL
E vitează ?

HANGIUL
E-ndrăzneaţă,
Vajnică, spun drept. Pe mine
Mutra ei mă pune-n cofă,
Şi nu *puşca.*

INDIANUL
N-ai tu ştofă
De ibovnic.

HANGIUL

Vorbe-n van :
Mie vara mi-e pe ducă,
Vine toamna.

INDIANUL
Poartă glugă ?

HANGIUL
Da, şi glugă şi suman
Faţa i-o ascund. Dar boiul
Tot vădit îi e. *Senor,*
Bună-ar fi pentru amor
Dacă n-ar avea puşcoiul !
Poartă lucruri fără preţ
Dar văzînd-o, i le scuzi.

INDIANUL
Asta-i ?

HANGIUL
Ea e.

SCENA A XV-A
Aceiaşi, dona Maria cu pălărie,
suman şi-o puşcă-n mînă.
***DONA* MARIA**
(aparte)
Adamuz, Prag al muntelui măreţ !
Temătoare mă tîram
Pe şoselele regale.
Dar pe drumurile tale
Inimă mai multă am.
Ce primejdii va să-nfrunte
Fiica ta, oh, tată ! Doare
Să te ştiu lipsit de-onoare,
Dar şi ducele ce crunt e !
în asemenea prilej
Cei mai mari duşmani ţi-s anii,
Chiar dacă-ţi lipsesc duşmănii
Să te prindă de gîtlej.
Anii fratelui meu, tata,
Pe-ai tăi i-ar fi-nlocuit,
însă nu mai nimerit

Decît mîna mea de fată.
Ţi-am redat pe loc onoarea.
Dar să-ţi fiu toiag nu pot,
Căci osînda morţii tot
M-ar răpi, sau închisoarea !
Ce-am făcut, făcui pe drept.
Ce mă plîng aici zadarnic ?
Laşul de *don* Diego : harnic
Fu c-un om cu moartea-n piept.
Blestemul pe toţi să cadă,
Cîţi bătrîni or fi să-nfrunte,
Fiindcă tîmplele cărunte
Sînt un templu de zăpadă.
Mîna cerului, pioasă
Însă, vrea ca Holofern[5]
Să ajungă în Infern

Prin Iudita curajoasă.

INDIANUL
(către dona Maria)
Cum la drum e obiceiul
Să mai legi c-un om o vorbă
Doar ca să-ţi mai treacă vremea
Şi să mai alungi plictisul,
Îndrăznesc să-ntreb şi eu
Dacă mîi numai pe-aicea
Sau de-ţi ai cumva prin preajmă
Casa-n care vieţuieşti.

***DONA* MARIA**
Nu, *senor,* nu sînt de-aicea.

INDIANUL
Singură cum eşti, gîndeam
Că vei fi fiind din partea
Locului, din plaiul ăsta
Roditor.

***DONA* MARIA**
Nu. M-am născut
Hăt, departe, la Granada.
Şi-am fost slugă în cetate,

[5] *Holofern* : general al împăratului babilonian Nabucodonosor, care a asediat cetatea iudee Betulia. Betuliana Iudita s-a dus în cortul său şi, în timp ce Holofern dormea, l-a decapitat.

Căci copiii fără tată
Şi sărmani nici n-au alt drum,
Decît slugi de mici să fie.
Vitregă, ursita mea
Osteneşte greu căci, iată,
Cum văzu că-s mulţumită
Cu stăpînul bun ce-aveam, —
Un evlavios călugăr —
Puse moartea să mi-l smulgă
Dîndu-mi iar prilej de ducă,
Precum vezi.

INDIANUL
Şi încotro ?

***DONA* MARIA**
Răposatul despre care
Ţi-am mai spus vorbea mereu
În cuvinte minunate
De Madrid şi despre
Curte. Iar eu, cum aveam nevoie
De-un stăpîn, dorind şi eu —
Oricît de umil mi-e rangul
Să cunosc minunea lumii,
Hotărîi să plec la Curte
Şi să intru-acolo-n slujbă.
Şi, o dată hotărîtă,
Luai pe loc ce-avea bătrînul
Preot, cît trăi, — să-i fie
Pururi ţarina uşoară —
Calul lui de vînătoare,
Puşca asta şi sumanul ;
Şi-am purces înfrigurată
De dorinţa de-a vedea
Ce-am aflat din auzite.

CĂRĂUŞUL
Păi, nu-i ăsta drumul care
Vine din Granada !

***DONA* MARIA**
Nu-i,
Căci prin Cordoba trecui
Să-mi văd rudele de-acolo.

INDIANUL
Curioasă hotărîre
De femeie..

***DONA* MARIA**
Sînt femeie !

INDIANUL
Bine zici : asta-i destul.
Şi eu merg tot la Madrid :
Fac popasuri mult mai mari
Fiindcă eu mă-ntorc din Indii
Şi mi-e sufletul trudit,
Cum se-ntîmpilă cu indienii
Chiar de-noată-n praf de aur
Pînă-n gît! Şi, dacă vrei
Să-ţi găseşti la Curte slujbă,
Cum eu ştiu ce greu răsplata
Pune capăt aşteptării,
Intră-n slujba casei mele !
Dacă-n calea laolaltă
Ne-mpăcăm, rămîi la mine
Să-mi slujeşti.

***DONA* MARIA**
Prin tine cerul
Mă proteguie. Ţi-s slugă
De-azi încolo — şi de multe
Te-oi scuti slujindu-ţi !

CĂRĂUŞUL
Crede
C-o s-ajungă-n scurt stăpînă.

***DONA* MARIA**
Nu-i pe lume treabă-n care
Să nu mă pricep.

CĂRĂUŞUL
Crezare
Mai că-i dau, căci iscusinţa
I-o citeşti de pe obraz.

INDIANUL
Mi s-a spus că la Madrid

Şi la Curte e-o risipă
Straşnică de bani. Averea
Mi-am agonisit-o greu,
Şi-aş dori s-o pot cruţa.

***DONA* MARIA.**
Nu-ţi va trebui familie :
Rudele ţi-aduc doar griji
Şi nu-s bune la nimica.
Singură le-oi face, toate
Cîte-ntr-o gospodărie
Cer o mină de femeie.
Nu-i nimic să nu ştiu face.

INDIANUL
Deci mîncăm, şi-apoi la drum !
Îţi voi da simbrie bună.

***DONA* MARIA**
Oh, noroace ! Cum răsfeţi
Tu pe cei loviţi de soartă !
Însă n-ai mai fi noroc
De n-ai nimeri ca orbul !

Sfîrşitul actului întîi.

ACTUL AL DOILEA

SCENA I
O sală în casa donei Ana.
Don Juan şi Contele.
***DON* JUAN**
Graţia şi desăvîrşirea
Cu virtutea-n ea se-ntrec.

CONTELE

Nopţi fără de somn petrec.
Sînt gelos. Mi-ascund pornirea.
Caut doar să-i fiu plăcut.
Drept răsplată,-asupra-mi plimbă
Ochi uituci. Vezi, asta schimbă
Făt-frumosu-n zmeu hirsut !
Ochi-de-oţel, cum n-am văzut...

***DON* JUAN**
Conte, nu văd ce-ţi lipseşte :
Faptul că te preţuieşte
E-al iubirii început.

CONTELE
Începutul ăsta ţine
De vreo patru săptămîni,

Şi tot la-nceput rămîn.
Spune tu, să fii ca mine,
N-ai fi disperat ?

***DON* JUAN**
Vezi, toate
Ţi-s pedeapsă cînd iubeşti
Şi i-o spui, zelos cum eşti.

CONTELE
Sînt *zelos ?*
Gelos sînt, poate
Dona Ana plînge-amarnic
O iubire : nu mă vrea.
Asta-i gelozia mea.

***DON* JUAN**
Dac-o bănuieşti zadarnic ?

CONTELE
Sînt gelos pe ce-mi închipui
Pe ce ştiu nu sînt gelos,
Îmi fac spaime de fricos,
Şi-n pofida mea, văd chipu-i
Lîng-al unui Făt-frumos.
Intră Martin.

SCENA A II-A

Aceiaşi, Martin.

MARTIN

Nava ta un promontoriu
Calm curînd îşi va afla.
Intru. Şi ce văd ? Pe ea :
Venus vie, de ivoriu.
Muze de poeţi latini :
Daţi-mi, s-o pictez verbal,
Ghiers de ram de portocal
Înflorit, de prin grădini
Cum găseşti doar la Valencia,
Sau la miazăzi-n Sevilla.
Ea dansa o *zapatilla*[6]
Ca la Vera de Plasencia.

Ca să-ncep de jos, cu ce-i
Ţine turnul de zăpadă
Care e făptura ei,
Poartă numai treizeş'trei
La pantof, cît pot să vadă
La distanţă ochii mei.

CONTELE

Treizeş'trei ?
Mult. Nu se poate.

MARTIN

Conte, ştiu eu ce vorbesc :
Treizeş'trei, şi mă-nvoiesc,
De m-ăi prinde că greşesc,
Treizeş'trei să-mi tragi la spate.

***DON* JUAN**

Cum văzuşi ?

MARTIN

O pelerină
Mi-a dat voie, desfăcută ;
Şi-astfel şi-a lăsat văzută
Bogăţia ei deplină.
Ea, văzînd că-mi place mie
Să mă uit, ceru sandale,
Şi le puse-ntre paftale

---

[6] *Zapatilla :* vechi dans spaniol, în care *zapala* (sandala) joacă un. mare rol.

Ramuri verzi de iasomie.

***DON* JUAN**
Cred că-i vorba chiar de ghete.
Dansul cere glezna strînsă.

MARTIN
Alea-s sus pe pulpă, însă
Mai văzui eu şi-alte fete
Ce purtau aşa sandale
Mici, că mai-mai să le iei
Cînd la pîntec ai cîrcei
Drept pilule medicale.
Că-ntrebai de-i musai s-aibă
Doamnele simandicoase
Gleznele ca ea, borţoase.
Şi ea surîzînd : „La naiba" —
Spuse — „ce politicoase
Lucruri ceri ; dar cînd femeia
E de neam, ştii, vorba ceea :
Calu-i cal cît nu-i vezi oase
Ci doar muşchi".

CONTELE
Deştept răspuns.

DON JUAN
Are cap.

MARTIN
Lăsînd să-i cadă
Pelerina grea, brodată
Cu ceapraz, tot ce-a ascuns
Pîn-atunci ieşi-n lumină.
N-o fi vrînd ea să te vadă
Ca pe dînsa eu, deodată,
Dar se pregătea să vină
Într-aici, şi nu-n veşminte
De solemn ambasador.

Cred că va veni, *senor*:
De-ți ţii vorba dinainte
Dată, de-a-i fi bun părtaş
De taifasuri.

CONTELE
Nu mă-mpac
Cu-aşa roluri.
Ce slab leac
Pentru-amorul meu trufaş !

***DON* JUAN**
Muzică şi versuri, cred,
I-ar plăcea în astă seară.

CONTELE
Ce nebuni o înşelară,
Zugrăvindu-mă poet ?
Intră dona Ana, în haine lumeşti,
fără doliu ; Juana, muzicanţi.

SCENA A III-A
Aceiaşi, dona Ana, Juana, muzicanţi.
***DONA* ANA**
Conte, te mai poţi căina
Că-mi semnezi în alb chitanţă ?

CONTELE
Dac-o spun, cu siguranţă
Sînt sperjur : ştiu c-aş semna
Credite şi veresie,
Căci un gaj ca ăsta demn e
De oricît. Şi drag mi-e semne
Să mai văd, de prietenie.

DONA ANA
Luaţi loc. Conte, senioria
Voastră, ierte-mi de vă vreu
Azi amant, dar nu al meu
Ci al muzei. Poezia
Şi cu muzica-mpreună
Să ne nalte astăzi firea.

CONTELE
Mie-mi spune-nchipuirea
Că povestea nu-i a bună.

***DONA* ANA**

Nu stai jos, *senor don* Juan ?
Ce sălbatic văr mai ai !

***DON* JUAN**
Vinovat cînd mă găseai
Mă năpăstuiai în van :
Dar te-ascult şi stau.

CONTELE
Cît cîntă
Dînşii, noi doi să vorbim.

***DONA* ANA**
Vrei neobrăzaţi să fim
Vorbind doi ? Mă înspăimîntă
Stăm în trei, cît dînşii cîntă.

MUZICANŢII
„La ce bun să ai seninul
Tot in ochi, cînd nu-i îndrepţi
Înspre mine, şi te-aştepţi,
Cîte-ndur de mult, puţinul
Ce mi-ai dai să-l urc în preţ ?

***DONA* ANA**
Nu-mi prea place cînd se cîntă
De „senin" şi „ochi".

CONTELE
De ce ?
Cerul nu-i, cînd îşi spăimîntă
Nourii care-l frămîntă,
Tot de-azur ?

***DONA* ANA**
Despre femei
Nu se poate la fel spune
Dacă pot să li s-adune,
De la toţi cîţi trec, scîntei.
Despre cer, măcar de-ai spus
Că un văr de-azur senin e,
Ochii cerului, vezi-bine,
Soarele şi luna nins,
Cum apar în versuri, line,
Căci se-alungă.

CONTELE
Ai dreptate,
Cîntecul iertare-ţi cere
Fiind de altă părere :
Ce versuri neobrăzate !

DON JUAN
Dar mai sînt şi alte teme,
Şi-alte versuri sînt de spus.

DONA ANA
Conte,-ncepe.

CONTELE
Ţi-am compus,
Ţie, şase cantilene.
Să le spun...

***DONA* ANA**
Ba nu, mai bine
Dă-mi-le în scris.

CONTELE
În scris,
De ştiam, le-aş fi trimis.

***DONA* ANA**
Ar fi bine de le-ai ţine
Pentru cine le-ar citi.

CONTELE
Să va spun atunci sonetul
Despre cînd intră procletul
De englez la Cadiz...

***DONA* ANA**
Zi.

CONTELE
Umblînd englezul cu-nşelătorie,
Căci leul Spaniei doarme-n cuibul maur
Avînd pe piept, drept za, Lîna de Aur,
Parfum de mosc şi ambră drept tărie,

Drept lănci de Marte-avînd aripi de graur,
Biet amoraş cu zbor de păpădie,
Rănind curtenii doar, căci nici nu ştie
Decît fura al inimii tezaur,

Armă englezul vase, şi cuprinse
Nisipurile Spaniei, încinse
De cristalina mărilor verigă.

Dar cum, sub spaniola colonadă,
Zări pîndindu-l umbra de leu-rigă,
Lasă pe ţărm doar putina spălată[7] .

***DON* JUAN**
Ce condei într-aripat!

***DONA* ANA**
Asta da, e temă-n lege.

***DON* JUAN**
Bine-l mai picta pe rege.

***DONA* ANA**
E de cer bine pictat.

MARTIN
Bun sonet!

CONTELE
Nepublieat.
Nu sînt mulţumit de el.
Hotărîţi voi.

***DONA* ANA**
Ba, de fel !
Nu fi încăpăţînat.

***DON* JUAN**
De modest ce e, se scuză.

***DONA* ANA**
Poate rîsul, doar, să-mi vină.

CONTELE

[7]Sonetul acesta tace aluzie la intrarea englezilor în portul Cadiz, la 1625, cînd au fost înfrînţi, în ciuda superiorităţii lor numerice.

Zi-i, poeta mea divină.

MARTIN
Linişte. Vorbeşte-o muză.

DONA ANA.
Iubea pe cine n-o iubea, ingrata,
Urînd cumplit pe cel care-o iubea.
Cu cine nici nu-i răspundea, vorbea,
Şi cui vorbea duios cu ea, răsplata

I-o da, urmînd pe cel ce-o părăsea,
Şi părăsind pe cel ce-ai fi urmat-o.
Dispreţul celui drag a-nflăcărat-o :
Pe cel aprins de ea-l dispreţuia.

Iubire, dă-ţi puterea ta făpturii
Şi zimţii care-o rod asemeni îă-i-i.
De moare viul, va trăi ce moare.

Dă fierului tot fier, văpăi — văpăii,
Pentru-a-ndrăgi pe cine drag o are
Ca ura s-o reverse-asupra urii...

CONTELE
Laudă-te tu, căci minte
Gura ce te-ar lăuda.

DONA **ANA**
Don Juan, nu ne spui ceva ?

DON **JUAN**
Un sonet aveam în minte :

O fată cu ulciorul, lîngă rîu,
Decît argintul lui mai luminoasă,
Cu glezna albă din sandală scoasă.
Regină cu pestelca prinsă-n brîu,

Cu mîna ca de fildeş de frumoasă,
Ştiind şi pe-un boier să-l țină-n frîu,
Spălînd ca neaua rufele la rîu,
Statuie-mi pare-n totul armonioasă.

De întîmplare-mpins, ori de ursită,

S-o văd umplînd ulciorul greu din ape.
Mi s-a aprins, mocnit, în suflet, jarul.

Şi pizmuind fîntînile, amarul
Meu, zice : „La ce bun să rogi izvorul,
Cînd ochii mei ţi-l umplu mai de-aproape

***DONA* ANA**
Proaste versuri.

***DON* JUAN**
N-am mai bune.

***DONA* ANA**
Cum, tu, nobil înţelept,
Te-njoseşti cu aşa subiect ?
Nu ţi-o iert, orice mi-ai spune.

CONTELE
Dona Ana grăi bine.

***DON* JUAN**
Dac-ai şti tu ce ştiu eu
Despre-acest subiect al meu,
I-ai cînta şi tu, ca mine,
Frumuseţea de nespus
Ce-ţi deşteaptă-n suflet dorul.
Şi-ai vedea că autorul
N-a minţit în cîte-a spus.

***DONA* ANA**
Dacă prin acest sonet
Vrei să-ţi cruţi iubita, care,
Nobilă pe cît se pare,
Rangu-şi ţine în secret,
(Obiceiuri de poet
Cunoscute-n lumea mare),
Treacă-meargă ! Dar cumva
Dacă nu-i aşa, e rău.

***DON* JUAN**
Şi de au v-aş înşela
Aş avea vreo vină eu ?
Nu departe de aci
Stă frumoasa Isabel :

Dorul ei, cumplit oţel,
Inima mi-o sfredeli.
Slujnică-i la un indian
Ce-a sosit la Curte-acuma
Întrecîndu-se cu gluma,
Vînînd ranguri şi colan
Şi-alte-onoruri, peste-averea
Strînsă dincolo de-ocean.

***DONA* ANA**
(Contelui)
Vezi, muri şi învie
Pentru-atît.

***DON* JUAN**
Ce mă răpuse
Fata cu ulciorul fuse,
Fata cu ulciorul e !
Din ulcior băui amor ;
Apa ce-o băui de jar e.
Ea sirenă-mi fu, el — mare
Sau ocean potopitor.
Din ulcior băui venin :
M-a ucis ulciorul.

***DONA* ANA**
Dacă
Lui Martin ar fi să-i placă
Fata asta, aferim !
Dar un cavaler, un ins
Cum eşti...

***DON* JUAN**
N-am de-ales, mă crede
Cel mai rece om, se vede,
Uneori, pe loc aprins.
E, din tălpi şi pînă-n creştet,
Într-atîta de ciudată,
Că nu-i floare minunată
Să nu pară frunziş veşted
Lîng-obrazul ei de fată.
Nobil ştie să se poarte
Chiar şi-n strai de umilinţă.
Cere bună-cuviinţă
De la toţi.Şi de la soartă !

Eu, într-un cuvînt, n-aş şti
O femeie mai aleasă
Să merite-a-mi fi mireasă.

***DONA* ANA**
Vezi că sînt şi eu pe-aici
Şi-i de-a dreptul o ocară
Ce-ai rostit pe negîndite.

***DON* JUAN**
Am rostit lucruri simţite.
N-am crezut c-au să te doară.

CONTELE
Pleci ?
Dar unde te grăbeşti ?

***DONA* ANA**
Izgonită plec.

***DON* JUAN**
De cine ?
Spus-am ce nu se cuvine ?

***DONA* ANA**
Josnicia de-o iubeşti,
Nu-ai drept s-o compari cu mine.
Ies dona Ana şi Juana.

SCENA A IV-A
Contele, don Juan, Martin. Apoi Juana.
CONTELE
Eu îi dau dreptate ei.

MARTIN
S-a dus naibii sfatu-n trei !

DON JUAN
De ce spun chiar tot ce-mi vine ?

CONTELE
Să-i spui ei că nu ştii damă
Cum e dama de ulcior,
Nu-i un fapt insultător ?

***DON* JUAN**
De ce ?

JUANA
Conte şi *senor,*
Vii ? Stăpîna mea te cheamă.

CONTELE
Vrea, sînt sigur, să m-oprească
Să-i mai calc cu tine-n casă.
Contele şi Juana ies.

SCENA A V-A
Don Juan, Martin.
***DON* JUAN**
Crede ea că mult îmi pasă
Dac-o să mă pedepsească.
(Către Martin.)
Să-i spui contelui aşa :
C-am plecat să văd ce face Isabel.

MARTIN
Iubeşti ce-ţi place.

***DON* JUAN**
Da, Martin, şi iarăşi da.

MARTIN
Păi, iubeşte-o dacă vrei:
Lunca-ţi place cîteodată
Cît grădina cultivată.
Şi sînt toate, tot femei.
Don Juan şi Martin ies.

SCENA A VI-A
Dona Maria, îmbrăcată sărăcăcios,
cu sandale şi şorţ, şi Indianul.
***DONA* MARIA**
Află deci, domnia-ta,
Că, de te mai porţi ca azi,
Nu-ţi mai stau în casă-un ceas.

INDIANUL

(Cugete, nu te-nfuria
Că-i onoarea-n joc aici)
Isabel, jur pe cuvînt
Că n-am să mai fiu nicicînd
Necuviincios cum zici.
De-ţi dispreţuieşti făptura,
Frumuseţea, cuviinţa,
Îmi voi da şi eu silinţa
De-a-ncerca să schimb natura.
Indianul iese.

SCENA A VII-A
Dona Maria, singură.
***DONA* MARIA**
Vremuri de schimbare pline,
Sărace-n statornicii:
De la multe la puţine,
De la nici un ban, la mii.
Cum de-n aşa scurt răgaz
Mi-aţi putut zdrobi mîndria,
Vanitatea mea, trufia
Azvîrlindu-mi-o-n obraz ?
Cu ce orb dispreţ priveam
Orişice-mi trecea prin faţă :
Tot ce oamenii răsfaţă :
Rochiile ce primeam
Le dădeam să le refacă.
Scrisorile le rupeam,
Şi dintre bărbaţi, găseam
Că nici unul nu-i să-mi placă
Demn, chiar de-ar fi fost să-mi dea
Stelele din cer furate.
Ca un vis trecură toate
Cîte-au fost. Azi pot cînta :
„Mîndre flori, vă pot eu spune
Că trecutul e-un mormînt.
Ieri — eram ca voi, minune,
Azi — nici umbra mea nu sînt".
Flori ce-n roua dimineţii
Vă treziţi de cum dau zorii
Întrecîndu-vă cu sorii
În trufia frumuseţii :
Doar o clipă-i cursul vieţii.

Mîndră-am fost, ca voi, pe lume
M-am crezut şi eu minune :
Dar cum nopţi urmează zilei,
Cunoscui amarul milei.
„Mîndre Hori, vă pot eu *spune"*
O minune-am fost, din cer,
Pentru toată-Andaluzia.
O minune ! O, Maria !
Ce departe-s azi de ieri.
Flori plăpînde, primul ger
Vă va face precum sînt.
Azi, în ieri cînd mă împlînt
Înţeleg, privind la mine,
Ce-aţi putea şi voi reţine :
„Că trecutul e-un mormînt".
Tu, garoafă-mpărătească,
Nu te-ndemne la trufie
Purpura: şi nici să-i fie
Pricină să se mîndrească
Albăstrimea lui cerească
Stînjenelului. Tu, spune,
Nalbă, crezi că eşti pe lume
Fără moarte ? Sau voi, crini,
Veţi trăi în veci, senini ?
„Ieri — eram. ca voi, minune".
Mîine, toate vor fi ieri.
Mîine,-ncrederea nebună
Vor veni să v-o răpună
Nopţile cu mîini de ger.
O minune-am fost, din cer ;
Azi, din milă-s pe pămînt
Şi mă simt ca frunza-n vînt,
Ce nici vie nu-i, nici moare.
Ieri, ca ruptă-am fost din soare,
„Azi— nici umbra mea nu sînt".
Intră* don *Juan,

SCENA A VIII-A
Dona Maria, don Juan.
***DON* JUAN**
N-am ţinut de vorbă, vezi, Isabel ?
Dar, încotro ?

DONA MARIA
Încotro dar, Isabel ?
Încotro mă mînă dorul.
Ai crezut cumva că n-am
Dram de minte-n cap, ia spune

***DON* JUAN**
Văd eu bine că ai minte.
Chiar mă-ntreb adesea dacă
Nu te faci că nu-nţelegi.

***DONA* MARIA**
Ce nu-mi place, nu-nţeleg.
Totuşi, zău că-i de mirare
Ca un nobil cavaler,
Chipeş cum te văd că eşti
Şi galant, să se scoboare
Pînă la femei ca mine.
Eşti sărac ?

***DON* JUAN**
Ce vorbă-i asta,
Să mă-ntrebi dacă-s sărac ?

***DONA* MARIA**
Fiindcă, dacă n-ai avere
Ca să năzuieşti mai sus,
Văd de ce-ţi faci socoteala
Că mai bine-i faci ochi dulci
Uneia ce te-ar costa,
Cum socoti, nişte sandale,
Nişte calţavete-acolo,
Vreo pereche de ciorapi,
Panglici roz, vreo pălărie
Pentru mers la rîu, de soare,
Şorţuri aspre de in gros,
Sau papuci fără ceaprazuri,
Nici canafi, ce-odinioară
Dau femeilor mers mîndru,
Argintind subt paşi pămîntul.
Castaniete şi broboade
Nu-s un cap de ţară.
Dar, Pentru cîte poartă azi
Doamnele din lumea mare,
Jur pe îngeri, nu-i destul

Nici argintul tot din mina
De la Potosi[8] şi nici
Perlele-ncrustate-n aur
Din regatele-orientale.
Cred că te-ar costa mai mult
O dantelă veneţiană
Decît o armată-ntreagă
De spălătorese.

***DON* JUAN**
Vezi,
Dac-ar şti să te reflecte
Şi oglinda, la-nălţimea
Reflectării ce-ai rostit,
Că te-am îndrăgit m-ai crede.

***DONA* MARIA**
A, reflex şi reflectare.
Bun. Spui asta ca şi cum
Ai fi sigur că-s în stare
Să te înţeleg. Iar eu
Te încredinţez că pot.
Însă m-am deprins să-mi spună
Doar cuvinte grosolane
Un nemernic de-indian :
„Du-te-ncolo, vino-ncoace,
Lasă aia, ia-o asta !
Ai spălat tigaia ceea ?
Adu apă şi fă focul !
N-ai pus sare la mîncare !
Nu-i destul de acru borşul !
Spală-mi asta, dă-mi batista !
Prea mult zahăr risipeşti !
Dă-mi oghialul să mă culc !
Să mă scoli de dimineaţă !
Pune masa : viu îndată !"
Şi-alte gingăşii ca astea
M-au făcut să-mi pierd auzul
Pentru lucruri mai plăcute,
Nu doar că nu le-aş pricepe.
Dar ce vrei, la urma urmei ?

***DON* JUAN**
Să mă vrei, la urma urmei.

---

[8] *Potosi :* astăzi capitala departamentului bolivian cu acelaşi nume Odinioară colonie spaniolă. Oraş celebru pentru minele sale de argint.

DONA MARIA
Mi-ai întors-o-n doi peri, vorba,
Scurt şi cu repeziciune.
Bine-am zis eu că gîndeai
Că la mintea mea cea scurtă
Nu se-ncap ocoluri lungi,
Ci-i nevoie de grai verde.
Doar că, „de mi-i negru chipul
— Cum zic negrii, — s alb la suflet",
Chiar dacă mă vezi în zdrenţe.
Deci vorbeşte cum ţi-e portul.

DON **JUAN**
Eu, frumoasă Isabel,
Cîteodată cînd te văd
Slujnică, îmi pierd respectul.
Dar, privindu-ţi faţa mîndră
Mi-l redobîndesc pe dată.
Şi să nu te necăjească
Dacă-ţi spun dorinţa mea,
Căci, dacă-şi ajunge ţinta,
Orice mijloc e perfect.
Ce spui de vorbirea asta?

DONA **MARIA**
Că, deşi-i cinstită-n spuse,
Ce rosteşte tot nu-mi place
Dacă-i cum pricep că spui.
Dumneata, pe cîte-mi pare,
Ridicaşi asupră-mi spada :
Ripostai ; fandaşi : fugii
Şi descoperindu-mi flancul,
M-ai rănit, ca încheiere,
Cu un gînd pieziş şi rău.
Dar, *senor,* pe viaţa noastră-a
Amîndorora, nu vreau
Să-mi înfrîngi zeloasa cinste
Avînd mîinile-narmate.
Potolească-ţi-se mîna ;
Potoleşte-ţi şi dorinţa,
Căci n-avem să fim prieteni
Dacă nu te porţi cinstit.

DON **JUAN**

Isabel a mea, ce vorbe !
,,A mea" zisei ? Doamne, mint!
Tu, gîndind că sărăcia
îmi dă ghies să-ţi fac ochi dulci,
Să te caut, să te rog,
Eşti departe de pricina
Dreaptă-a dragostei ce-ţi port.
Căci, pe ceruri, Isabel,
Jur că pentru tine sufăr
Şi dispreţuiesc femeia
Cea mai nobilă şi mîndră
Din împrejurimi, căci mie
Mai de piet îmi e nojița
De la-ncălţămintea ta,
Decît perlele ce poartă
Ea la gît. Şi mai de preţ
Mi se pare-n mîna ta
Ăst ulcior, care-şi încarcă
Din fîntînile uitării
Limpedele lui cristal,
Cînd la dulcele tău zîmbet
Se-mbulzeşte apa-n el,
Pizmuind pe cea dinuntru
Cea care-a rămas afară
Şi dorind să-l umple, doar
Ca s-o ţii mai iute-n braţe
Tu, la pieptul tău ducînd-o
Şi la tine-acasă-apoi,
Decît splendida caleaşca
Ce-şi dă-n lături portiţa
Şi perdeaua de mătase
Ca dintr-însa să coboare,
Cu briliante la inele,
Doamna cea din lumea mare,
Ce-şi arată la fereastră
Bucla din pieptănătură :
Cîrlionţ ce, pentru-atîţia,
S-a vădit cîrlig de undiţi...
Eu m-aş mulţumi de-ai spune,
Dulce Isabel : ,,Mi-eşti drag".
Îţi vreau sufletul prieten,
Căci iubirea nu-i doar trup.
Ce-mi răspundeţi, ochii mei ?

***DONA* MARIA**

Ochii mei, vezi, nu mai pot
Să-ţi răspundă nicidecum,
Dacă zici că nu-s ai mei.
Cît priveşte vrerea mea,
Cred că pot să-mi iau această
Libertate şi să-ţi spun—
Tot voiai un suflet — că eşti
Omul cel dinţii a cărui
Dragoste nu i-o resping.

DON JUAN
Doar atîta, Isabel ?

DONA MARIA
Nu-i destul ? Atunci mai află—
Treacă la cîntar şi asta —
Nu-mi displaci.

DON JUAN
Cum Isabel ?
Doar atît ?

DONA MARIA
Ei, ce te-apucă ?
Ori te mulţumeşti, ori iau
Îndărăt şi ce ţi-am dat.

DON JUAN
Vrei să-mi dai s-alint o mină ?
Cu toate că mi-e cam fricã
De cînd te-am văzut la scrimă
Ce isteţ mai ştii să-nvîrţi
Spada albă de oţel.

DONA MARIA
Dumneata nu mă cunoşti.
Jur c-am omorît un om
Aşa cum mă vezi.

DON **JUAN**
Cu ochii...
Mai c-aş crede-o.

DONA MARIA
Du-te-acum.

Fugi, că iaca şi stăpînul.

***DON* JUAN**
Unde să te-aştept diseară ?

DONA MARIA
La fîntînă, cu lacheii.

***DON* JUAN**
Aibă-mi-te-n pază cerul.
Don Juan iese. Intră Leonor.

SCENA A IX-A
Dona Maria, Leonor.
LEONOR
Isabel.

DONA MARIA
Ce-i, Leonor ?

LEONOR
Tot cu el stai să vorbeşti ?

DONA MARIA
Tot.

LEONOR
Păi, nu-l dispreţuieşti ?

DONA MARIA
M-a uimit atît amor.
Şi te pot încredinţa
Că şi eu simt că-l iubesc.

LEONOR
Rangul lui cavaleresc
Parcă rîsul ţi-l stîrnea.
Merită să rîzi, cred eu,
Căci prietenia cere
Rang egal, egală-avere.

***DONA* MARIA**
Şi stihiile cu greu

Şi-ar afla-mpreună locul,
Căci pământul apa-l sapă,
Aerul ia vămi din apă,
Şi-mpreună ucid focul.
Dar cum el nu mă-mbie
Decît să-l iubesc, ce-aş pierde
De-mi las gîndul să-l desmierde ?

LEONOR
Mult.

***DONA* MARIA**
Cum?

LEONOR
Mult, am spus,

***DONA* MARIA**
De ce ?

LEONOR
Păi, s-a-ndrăgostit de el
Doamna mea.

DONA MARIA
De unde ştii ?

LEONOR
Luisa-mi destăinui:
Şi-l vrea soţ chiar, Isabel.
Aşadar, de n-ai pus miza
Dă jos cartea şi zi „pas".

***DONA* MARIA**
Sigur ştii ?

LEONOR
Da, ştiu de-un ceas.

DONA MARIA
Prea tîrziu ţi-a spus Luisa.
Prea tîrziu îmi spui.Nu doară
Că el s-ar putea cumva
Lăuda cu ce i-aş da,
Dar mi-e drag, şi-o să mă doară.

Proastă-am fost să cred că-mi poate
Mie fi sortit *don* Juan
Căci *don* Juanii nu în van
Tot *don* Juani sînt pentru toate.

LEONOR
Vreau să-ţi dau un om în loc,
Ce-i prieten cu al meu.
E-ndrăzneţ, dar nu e rău,
Şi-i voinic, şi plin de foc.
N-ar putea să-i sufle-n ciorbă
Nici grăjdari, nici vizitii :
E de la spălătorii.
Poţi intra cu el în vorbă.
Fii stăpînă-n sat la tine,
Ce te-ncurci cu *don* Juanii ?

***DONA* MARIA**
Stăpînei tale-i plac banii,
Sau bărbaţii ?

LEONOR
Ba, cam ţine
La un conte, paj-de-onoare,
Ba-l vrea şi pe Făt-frumos,
Pe *don* Juan.

***DONA* MARIA**
Cu ochii-n jos,
Acest soi de văduvioare
Văd mai bine pe subt pleoape.

LEONOR
Cum şi-a îngropat bărbatul,
I s-a şi părut larg patul.

***DONA* MARIA**
Îl iubeşte ?

LEONOR
Soţi s-aproape.

***DONA* MARIA**
Ia-ţi ulciorul, să grăbim
Către luncă.

LEONOR
Pedro vine
Cu al meu, şi se vor ţine
După noi, el şi Martin.
Leonor iese.

SCENA A X-A
Dona Maria, singură.
***DONA* MARIA**
Cît sînt eu de norocoasă
Doar iubire-mi mai lipsea
Şi iubirea-apoi să-mi dea
Şi rivali, să fiu geloasă.
Nu-mi era de-ajuns că duc,
Ca să nu fiu la-nchisoare,
Viaţa asta. Trebui', oare,
De iubit să mă apuc ?
Şi-ncă de-un iubit ce moare
După alta ? Sînt nebună ?
Fată cu ulciorul plin,
Serafim prea-cristalin,
Lasă-l jos, că nu-i a bună.
Tot mai bine sînt ce sînt
Dacă nu-s ce-am fost pe lume.
„Minare Hori, vă pot eu spune
Că trecutul e-un mormînt."
(Dona Maria iese.)

SCENA A XI -A
În luncă lîngă o fîntînă.
Martin, Pedro.
PEDRO
Şi, zi, zveltă-i e făptura ?

MARTIN
Aşa-mi spune Leonor :
Că, pe drum pîn' la izvor,
Cască toţi la dînsa gura.
Perlă unică la număr,
Vîră fetele în boală
Cînd se strîng la rîu, de spală,
Cu ulcioarele pe umăr.

Păi, muiere-i, cînd don Juan
Vărul contelui meu, domn
De neam, nu mai are somn,
Jigărit ca un motan !
Şi-i tot caută în coarne,
Parc-ar fi doamnă sus-pusă...
Pe-un *don* Juan, grăieşte-o spus
Mintea n-are să-l răstoarne,
De grea ce-i, cu susu-n jos.
Noaptea vine la izvor
După dama cu ulcior,
Ca un paj nenorocos,
Şi nici doarme, nici mănîncă.
Ea în slujbă s-a băgat
La indianul cel bogat
Şi hapsîn, dar prea bun încă,
Dac-o lasă la fîntînă.
Eu — degeaba-i bag lui vină,
Fetelor li-i drag să vină
Că li-i tare la-ndemînă
Cu ulcioare-n mîini să plece
La pîrîu, să vadă lume
Şi să ştie ce anume
Primprejur se mai petrece.
Stau şi flecăresc într-una
Spălînd rufe la izvor.

PEDRO
Spune-mi, crezi că fata-i bună
Pentru mine, să mă-nsor ?
Pentr-un om cum sînt, cămaşa
Nunţii merită s-o coase ?

MARTIN
Feţe mai simandicoase
Au peţit-o, drăgălaşa.

PEDRO
Dacă-i fata mîndră mea,
Fac pe loc scuturătură
Cu orice lepădătură
Ce-aş simţi că i-ar plăcea.
Un cuţit, pînă-n prăsea
Vîr în, ei, în fiecare
Cum îl prind.

Şi, pe spinare
O fac vînătă pe ea.

MARTIN
Nici n-o ştii, şi te şi-nfoi.

PEDRO
O trăsură văd că vine.

MARTIN
Hait!
Don Juan *cu dona-n* doi.

PEDRO
Pe cinci butii şi-un butoi !
Văduvioara-i damă bine !
Dona Ana, Juana şi don Juan.

SCENA A XXII-A
Aceiaşi, dona Ana, Juana şi don Juan.
***DON* JUAN**
V-am recunoscut trăsura.
Contele-a rămas, pizmaş
Că-n trăsură-ai vrut să-l laşi,
Şi-acum spumegă-n el ura.
M-am grăbit să văd ce-ai vrut,
Fiindcă nu cobori degeaba
Din trăsură.

***DONA* ANA**
Asta-i treaba
Mea, dar pricini am avut.
Pricina eşti dumneata,
Căci ştiam că la fîntînă
Ţi-afli-a inimii stăpînă
Şi că te-aş putea afla.

***DON* JUAN**
Bună slujbă mi-ai găsit
Ori catîr, ori sacagiu.

***DONA* ANA**
Eu, *senor don* Juan, te ştiu

Şi-ţi ştiu gustul. M-am gîndit
Să viu şi eu cu ulciorul.
Ei, Juana, unde-i oala ?

***DON* JUAN**
îţi sărut, pentru regala
Ta batjocură, piciorul.

***DONA* ANA**
Vreau dat gata să te văd.
Eu sînt fata cu ulciorul
Care caută izvorul.

***DON* JUAN**
Ce-ţi veni ?

***DONA* ANA**
Vreau să te-mbăt.

***DON* JUAN**
Ei, prea mic îţi e stacanul
Ca să-şi uite ne'mplinirea
Cel ce l-a rănit iubirea.
Intră dona Maria, şi Leonor, cu ulcioarele.

SCENA A XIII-A
Aceiaşi, dona Maria, Leonor.
***DONA* MARIA**
Mie-aşa mi-a spus indianul :
Că-n grădină la Palat —
Ştii, ca la Palat: arhivă
De bîrfeli, şi, deopotrivă
Cîte-un fapt adevărat —
Toată lumea povestea...

LEONOR
Că femeia îl ucise
Pe cel care-i necinstise
Tatăl ? Bravo ei.

***DONA* MARIA**
Spunea
Că nemaisperînd s-ajungă

A o prinde, procurorul
Ceru regelui, seniorul
Nostru (aibă viaţă lungă !),
Să-şi rostească singur voia.
Şi că regelui i-ar place
Să fie lăsată-n pace.

LEONOR
Păi, i-a dat doar ghes nevoia :
Tatăl ei nevinovat
Şi-l văzuse necinstit.
Şi, zi, nu s-a mai ivit
După ce s-a răzbunat ?

DONA MARIA
Nu mi-a spus mai mult nimica.
Eu m-am mulţumit să ştiu
Că, în locul ei să fiu,
Cinstea nu mi-ar fi mai mică.

LEONOR
Fă-mi întreagă bucuria :
Nu ţi-a spus cum o chema ?

DONA **MARIA**
Nu ţin minte. Stai ! Ba da :
Parcă-a spus *dona* Maria.

MARTIN
Sînt aicea doi scutieri
Pentru voi.

LEONOR
Vezi, Isabel,
Ăsta e flăcăul cel
Ce te vrea.

DONA **MARIA**
O, cavaleri!

MARTIN
Haide, nu fi ruşinos.
Vino şi vorbeşte.

PEDRO

Stau
Şi mă uit, fără să vreau,
Tot la chipul ei frumos,
Mîndră-a inimii aleasă :
Sînt al tău pe veci, de az'.

***DONA* MARIA**
Domnul să te aibă-n paz' !
(aparte)
Ce lungan !

PEDRO
Căzu în plasă
Mreana. Moartă-i după mine !

***DONA* MARIA**
Cu doi-trei ca el duci, cred, o
Grea galeră, ca pe şine,
Pînă-n ţărmul vastei Chine,
Don Fadrique de Toledo[9] !

PEDRO
Hai, dă-mi mîna.
Vrei alviţă ?

***DONA* MARIA**
De nu-ţi ţii laba frumos,
Să nu te culeg de jos
Cît eşti de lungan, bădiţă !

PEDRO
Nafura şi panahida !
Asta e femeie-n lege.

***DONA* MARIA**
Cînd nu sameni, nu culege.

PEDRO
Marţ mă face. Pierd partida.
Pentru ochii tăi senini,
Ca să-i văd ne'ntunecaţi,
Spintec cinci mii de bărbaţi,
Isabel, şi e puţin.

---

[9] *Don Fadrique de Toledo* : duce de Alba,amiralul flotei spaniei, sfîrşitul secolului al XV-lea.

Fii mai blinda, serafim.

DONA MARIA
Lasă-mă, să nu m-apuce.

PEDRO
Colo-n crîşmă-n colţ, la „Duce",
Sînt popice. Hai, Martin.

MARTIN
Hai, şi nu cruţa paraua
Că se moaie ca bumbacul.

PEDRO
Cînd strîngi chinga să-i pui şaua
Zvîrle, mă, de vezi pe dracu.
Martin şi Pedro ies.

SCENA A XIV-A
Dona Ana, Juana, don Juan, dona Maria, Leonor.
DONA **ANA**
Nu te pune-n faţa mea,
C-am prins eu destule semne
Ca să ştiu că asta-i fata
Care-ţi place.

DON **JUAN**
E cu dînsa Leonor.
Nu-ncape vorbă : Isabel e.
Alta-n lume
Mai păşeşte-aşa de mîndră ?

DONA **ANA**
Cînd o văd, *senor don* Juan,
Îţi iert vina de-a iubi-o.

JUANA
îmbrăcată cum se cade,
Fata asta pune-n umbră
Orice doamnă de la Curte.

DON **JUAN**
Spune-aşa ca să mă-ncerce ?

***DONA* ANA**
Aş dori s-o văd mai bine.
Spune-i, dumneata, te rog,
Că-i aici o doamnă care,
Cum e bolnavă, doreşte
Din uliciorul ei să bea.
Nu degeaba, se-nţelege :
O plătesc.

***DON* JUAN**
Să te servesc.

***DONA* MARIA**
Leonor.

LEONOR
Ce?

***DONA* MARIA**
Doamna ta
Şi *don* Juanul meu cu dînsa.

LEONOR
Parcă te-ai cam tulburat.

***DONA* MARIA**
Doar cît nu-mi scăpă din mînă
Să se facă zob, ulciorul.

***DON* JUAN**
Doamna de colo te roagă
Să-i dai din ulcior să bea.

***DONA* MARIA**
Bucuros i-oi da, ei, apă ;
Şi ţi-oi da şi dumitale
Cu ulcioru-ai cap.

***DON* JUAN**
Nu fi
Proastă.

***DONA* MARIA**
Na. Ia-l dumneata.

Poţi să ţi-o adapi şi singur.

DON JUAN
Vezi că-i lume primprejur.
O femeie înţeleaptă
Nu dă naştere la vorbe.

DONA MARIA
Fie. Merg să-i dau, ca nimeni
Să nu creadă că-s geloasă,
Înălţimea-ta, fii bună,
Bea şi crede-mă : ulciorul
Aş dori nu lut să-mi fie,
Ci cristal veneţian,
Dar va fi cristal, atins
De-aşa mînă, ca de perle.

DONA ANA
Da, aş bea, căci am căzut.

DONA MARIA
Dacă apa-alungă spaima,
Bea, căci toţi, supuşi căderii
Ne aflăm : de nu-n păcat,
Cel puţin la bănuială.

DONA **ANA.**
Am băut.

DONA **MARIA**
Şi eu de-asemeni.

DONA **ANA**
Eu — păreri de rău.

DONA **MARIA**
Eu pizmă.

DONA **ANA**
Dulce eşti.

DONA **MARIA**
Ai mîini ca neaua.

DONA **ANA**

(către don* Juan*)
Cheamă-mi, dacă vrei, caleaşca.

***DON* JUAN**
Ei, Hernando !

***DONA* ANA**
Bună, fată !

***DONA* MARIA**
Bună inima să-ţi fie !
(Dona Ana pleacă)
N-o-ntovărăşeşti ? Ce faci ?
Curtezan eşti ? Ce mai stai ?

***DON* JUAN**
Stau să-ţi dau o satisfacţie.

***DONA* MARIA**
Sînt deplin satisfăcută :
Ce mai strici la vorbe-n vînt ?

***DON* JUAN**
Isabel, nu fi nedreaptă !
Ştie Leonor prea-bine,
(Las de-o parte şi discreţia)
Că-i e Contele iubitul
Donei Ana, şi nu eu.

***DONA* MARIA**
Drag ulcior, mai ai răbdare,
Căci ulciorul care merge
Des la apă se şi sparge. Ce ?
Te sperii că-ţi poţi pierde
Toarta, c-o să-ţi crape buza ?
Lut eşti. N-ai în ce te-ncrede.
Totuşi, cine-ţi spune ţie
Că nu te-ai preface-n aur
Doar atins de perla unei
Guri frumoase ? Lut modest,
Ştiu că lut ai să rămîi.
N-ai să te mai duci la rîu
Fiindcă-mi dau prea-bine seama
Că nu-i bine, cu-o caleaşca
Să te-ntreci şi să te lupţi.

***DON* JUAN**
Ce spui tu ? Vezi, Isabel,
Mă condamni, şi nu-mi ştiu vină.

***DONA* MARIA**
Cu ulciorul meu vorbeam.
De-i al meu, de ce se plînge ?
Du-te, Înălţimea-ta
Că trăsura nu te-aşteaptă,
Şi-i rămîne de căruţă.

***DON* JUAN**
Plec, dar deznădăjduit.
Să faci tu una ca asta
Cînd ştii, ca şi Leonor,
Că nici vorbă nu-i să-mi placă
Cea pe care eşti geloasă !
Don Juan iese.

SCENA A XV-A
dona Maria, Leonor.
LEONOR.
Proastă eşti, tu ! De ce-l laşi,
Supărat cum e, să plece ?

***DONA* MARIA**
Inima mi-o ia cu el,
Leonor. Dar gelozia
M-a pişcat. Şi nu sînt proastă
Să nu văd nepotrivirea :
Chiar de-ar fi să mor, să ard,
Nu vreau să-l mai văd în ochi.
N-aveam eu, şi-aşa, destule ?

LEONOR
Straşnic joc, de, n-am ce zice.
Tu rămîi în deznădejde.
Şi stăpîna mea zdrobită.
Intră Pedro şi Martin.

SCENA A XVI-A

Aceleaşi, Pedro, Martin

PEDRO

Am jucat cu doi soldaţi
Şi-am pierdut şi bani şi-alviţă.

MARTIN

Nu ştiu cum de rabdă Curtea
Tîlhării ca astea, frate :
Pentru tras pe sfoară lumea
Cîtă zarvă, citi şnapani.
Ici popice, colo-alviţă,
Ici păpuşi, castane colo,
Fructe-n zahăr, marmeladă,
Turtă dulce şi covrigi,
Vietăţi de bigi-bigi,
Flori, metanii pentru rugă,
Cruciuliţe şi icoane,
Şi aghiazmă, şi rachiu,
Rom de trestie, calendare,
Horoscoape şi romane
Tipărite de curînd.
Staroste pe iarmaroace
E *don* Alvaro de Luna[10].
Dar, tăcere. Tot aici-s...

PEDRO

Hei, ce staţi aşa plouate ?
Cin' te-a supărat, măi, fato ?
Toată eşti numai alean.

MARTIN

Cred c-o supără *don* Juan
Cînd caleaşca a urmat-o.

PEDRO

Cine mi te-a supărat ?
Sece-i ochii, Isabel.
Jur că astăzi, pentru el
Ceasul morţii a sunat.
Uită-te frumos la mine,
Isabel, că nu eu doar
Ţi-am turnat venin şi-amar
În privirile senine.

---

[10] ***Alvaro de Luna :*** **conetabil al Castiliei, unul dintre cei mai bogaţi şi puternici oameni din Spania vremii, favorit al regelui Juan al II-lea. A fost decapitat în 1453. Urmaşul lui omonim, sub Filip al III-lea, avea răspunderea distracţiilor publice.**

Cine-i barbarul mişel,
Cine-i ticălosul care
Ţi-a făcut vreo supărare ?
Cine-i ? Spune-mi, Isabel !
Jur că-l spintec ! îl ucid !
Dacă nu cumva, de teamă,
Auzind doar cum mă cheamă
N-a mierlit singur subit. Cum ?
Să-l las să vieţuiască,
Eu pe lume viu fiind ?
Spune-mi cine-i, şi mă prind
Pe ce vrei, c-o să-mi plătească.
Cum ţi-ar place, doar, să-mi spui
În ce fel să-i viu de hac !
Căci mă pregătesc să fac
Secerişul vieţii lui.
Cidul[11], cît e el de Cid,
Terci îl fac, îl fac piftie !
De-o fi Cidul chiar să fie,
Jur pe ceruri că-l ucid.
De l-oi prinde prin Madrid
P-ăl de mi te-a pus pe gînduri,
Îl trimit în patru scînduri
Curţii, la Valladolid[12].
Căci de-ţi spun eu, Isabel,
Că-l omor, e mort, s-a zis.
Pînă-aici i-a fost lui scris.
Rugaţi-vă pentru el.

***DONA* MARIA**
Haidem, Leonor : mai stai ?

LEONOR
Tristă eşti...

***DONA* MARIA**
Mă simt mormînt.

PEDRO
Pleci? Cum?

***DONA* MARIA**
Plec aşa cum sînt.

PEDRO
Nu mi-ai spus pe cin' să tai ?...

---

[11] ***Cidul :*** **Rodrigo Ruy Diâz de Bivar, supranumit *Cidul Campeador,* personaj semiistoric, semilegendar, (?1030—1099), unul dintre cei mai populari eroi spanioli.**

[12] ***Valladolid :*** **vechi oraş spaniol, unde, în 1600, Filip al III-lea a mutat curtea regală spaniolă, revenind la Madrid în 1605. Aluzia aceasta pune în încurcătură comentatorii în ceea ce priveşte datarea piesei.**

***DONA* MARlA**
N-am chef...

PEDRO
Stai !

***DONA* MARIA**
(dîndu-i o palmă)
Na !
Mai vrei încă ?

PEDRO
Aoleu ! !

MARTIN
Ce-i?

PEDRO
Un popic.

LEONOR
Isabel, i-ai spus ?

DONA MARIA
Nimic.
Să-l întrebi de-l mai mănîncă.

Sfîrşilul actului al doilea.

ACTUL AL TREILEA

SCENA I
Pedro, Martin, Bernal şi Lorenzo : valet
PEDRO
Şterge-o, mă, cînd ţi se spune

LORENZO
Mi-a spart capul. Ajutor !

MARTIN
Înc-un cap spart de ulcior...

BERNAL
Te-a lăut, Lorenzo,-n spume !

LORENZO
Păi, să nu mori ?

PEDRO
Ia-1, Bernal. Oblojeşte-1.
Vezi că piere.

LORENZO
Asta zic şi eu muiere.
Intră dona Maria şi Leonor.

SCENA A II-A
Aceiaşi, dona Maria, Leonor.
MARTIN
N-ai timp nici să zici halal.

PEDRO
Unde sînt aşa muieri,
Pier argaţii de-a-n-picioare.

MARTIN
Straşnici ghionti ştie să care.

PEDRO
Ba şi fete bătu ieri.

BERNAL
Haida-de ! De fete-i zorul.

***DONA* MARIA**
Pişti, hai, pezevenghi ce eşti ?
Şterge-o, zic.

LEONOR
Prea te pripeşti.

LORENZO
Să-mi spargi mie-n cap ulciorul ?
Pe zmeoaice jur, pe iele...

***DONA* MARIA**
Om eşti tu, sau găinar ?

PEDRO
Poartă şiş în brăcinar...

***DONA* MARIA**
...Şi-l înfig pînă-n prăsele,
Că-s deprinsă cu ucisul.
Pe-orice crai mi ţi-l înmoi
Cum se face-n sat la noi
Cu claponii ; ştie şişul.

LORENZO
O omor !

PEDRO
Să-ţi vii în minţi,
Că-s şi eu pe-aici, măi frate.

LORENZO
Şi cu ăsta de m-aş bate
Tot muiere-aş bate.

PEDRO
Minţi.

LORENZO
Hai cu mine pe maidan.
Valeţii ies.

SCENA A III-A
Dona Maria şi Leonor rămîn singure.
LEONOR
Un duel ? încurcă-i, drace.

***DONA* MARIA**
Leonor, ce griji îmi face
Mie, crudul meu duşman!

LEONOR
Nu l-ai mai văzut ?

***DONA* MARIA**
De ieri.

LEONOR
Aş fi vrut să fii voioasă.
Tristă cum eşti, nu mă lasă
Inima, despre plăceri
Şi de nuntă a-ţi vorbi.
Căci s-a hotărît Martin
Şi-o să ne căsătorim,
Iar tu naşă-ai să ne fii.

***DONA* MARIA**
Bucuros v-aş fi eu naşă
Dacă nu m-aş fi certat
Cu Indianul. M-am mutat
Cu-o amică drăgălaşă
Şi trăiesc din împrumuturi.

LEONOR
Vino la stăpîna mea.
Dînsa-n slujbă-o să te ia.
Hai, că-i timpul să te scuturi
De necazuri.

***DONA* MARIA**
Mi-e ruşine.

LEONOR
Vino, ştii cît te iubeşte.
Vorba ta o linişteşte
Şi-i e drag să stea cu tine
De poveste.

***DONA* MARIA**
Hai! Pe drum,
Eu ţi-oi spune pe de rost
Ce-i la rîu...

LEONOR
Eu n-am mai fost.
Fiindcă, ştii, mi-e nu ştiu cum :
Cînd e-aproape măritatul
Ochii toţi sînt doar pe tine.

***DONA* MARIA**

Slabă ce-s ! Doar vorba vine :
Eu, la rîu îmi văd ingratul.
La Manzanares, sîmbătă ne-am dus
Teresa, Juana eu şi Cătălina.
Eram ursuză, tristă de nespus.
Şi tot *don* Juanul meu era pricina.
Stăpînul ţi-l cunoşti doar, şi ţi-ai spus
Desigur, Leonor, ştiindu-i vina,
Ştiind cît poate ciuda să mă roadă,
Că ori mi-ieşii din minţi, ori sînt neroadă.
Am luat în mîini calupul de săpun
Să spăl la rîu grămezile de ţoale.
Şi apele, de plînsul meu nebun
Umflate, îmi luau rufele la vale.
Cîntau prin preajmă celelalte-ntr-un
Ritm vesel, Leonor, iar eu, de jale
Spălam cu rîul lacrimilor mele :
Şi-n vînt se-nfiorau suspine grele.
Scăldat în purpuri, soarele-asfinţind
Ardea ca jaru-n apa străvezie.
Apusul se-mbrăca în nori, sclipind
În schimbătoare focuri de magie,
Cînd eu, Lăsînd şi plîns, şi-amar, şi jind,
Mi-am luat inima-n mîini, cu voinicie,
S-o storc vîrtos, cu rufele deodat',
Şi-am pus-o-ntre cearşafuri la uscat.
Cînd se zvîntau pe funii, pe-nserate
Cămaşă albă stînd lîngă cămaşă,
Veniră de prin ferme-nvecinate
Vreo patru fete mîndre, codănaşe,
Şi-ndată după ele, laţi în spate,
Iuţi de picior, cu talpa nărăvaşă,
Vreo patru-cinci voinici. Dar eu vorbesc
Şi inima-mi doar, ştie cît tînjesc.
Pe dată Juanilla-şi luă ghitara
În mînă, Leonor, şi instrumentul
Acesta viu, ce freamătă ca vara
Prin lanuri, prinse-a-i zice.Pergamentul
Tamburei zugrăvi în ritmuri rara,
Nelinişte ce-ndeamnă penitentul
La lungi pelerinaje şi metanii ;
Şi renvie trecutul vechii Spanii.
Dansă o *seguidilla* pe-ntrecute
Cu Julia, Lorenzo-n castaniete.

Şi-un tînăr, ca un cal de circ de iute,
Roti-mprejurul lui Ines corvete.
O, gelozie ! Toţi îţi fac pe vrute :
Văzîndu-l pe *don* Juan, un junghi îmi dete
Prin inimă, şi-n jocul lor intrai
Să nu se bucure c-am plîns, încai.
Cu-atîta foc m-am legănat, ca grîul
Din holde-n vînt, printre flăcăi, mlădie,
Că jocul meu dezlănţui desfrîul
Uralelor ; amor şi gelozie
Dansau drăceşte-n mine, şi sub brîul
Strîns, pieptul le simţeam cum mi-l sfîşie.
Şi rîul tot veni să vadă, teferi
Şi tineri, cum se-alungă doi luceferi.
Cum risipeşte grindina-n cîmp, stolul
Hulubilor plăpînzi, pitiţi în lan,
Cum amuţeşte tunetul, domolul
Alean al cimpoierului ţăran,
Aşa se desfăcu, tăcut, ocolul
De mîndri dansatori, cu viu elan,
Văzîndu-se cinstiţi, pe negîndite,
De feţe luminate şi mărite.
Văzut-ai cum grădini cu flori de flori,
Că nici nu poţi să le mai ştii de nume
Atît de minunate-s la culori,
Îmbracă primăvara toate-n spume ?
Aşa se arătară cei doi sori
Ai Spaniei : doi regi cu mare nume ;
Filip şi Isabel ; şi Curtea-ntreagă
Privi cu drag la dansuri şi la şagă.
Eu, care rămăsesem murmurînd :
„Mărite rege, Domnul să te ţie..."
Şi „Ţine, Doamne, Spania.-ntinzînd
Pe ţări şi mări a ei împărăţie !"
M-am pomenit, cînd nici măcar prin gînd
Nu-mi mai trecea, *don* Juan că-mi spune mie,
De-alături : „Isabel a mea". Şi-n vine
Foc curse cînd văzui că-i lîngă mine. —
„Fă, trădător ce eşti, ochi dulci la alta,
De neam : eu sînt o biată muncitoare !"
I-am zis. Şi-am şi trecut pe loc înalta
Şi lunga punte peste rîu. Mă doare
Şi-acum, cînd mă gîndesc, şi-n piept tresaltă
În nopţi cînd nii dorm, vocea-i rugătoare,
Şi mă-ndoiesc că tot ce spui e drept
Cînd dragostea şi ura-ţi luptă-n piept.

SCENA A IV-A
O sală în casa donei Ana.
Dona Maria, Leonor.
LEONOR
Am ajuns la mine-acasă.
Mai tîrziu (acum nu pot
Căci *senora* vine), tot
Îţi spun, ce-a putut să iasă
Între ei, din gelozie.
Intră dona Ana şi Juana.

SCENA A V-A
Aceleaşi, dona Ana, Juana.
***DONA* ANA**
Ea e ?

JUANA
Ea e.

***DONA* MARIA**
Dă-mi piciorul
Să-l sărut.

***DONA* ANA**
Mîntuitorul
Sănătoasă să te ţie !
Ei, ce vînt mi te aduce ?

***DONA* MARIA**
Leonor vrea s-o cunun.
Nu mă ştie dată-n drum
Fără slujbă, la răscruce.

***DONA* ANA**
Cum ?
N-ai slujbă la Indian ?

***DONA* MARIA**
Nu.

***DONA* ANA**
De ce ?

***DONA* MARIA**
Unui bărbat
Cînd i-a căşunat de pat,
Orice-i spui, e tot în van.

***DONA* ANA**
Cum aşa ? Nu te-nţeleg.

***DONA* MARIA**
Putea fi, zău, mulţumit
Că-l slujeam doară cinstit
Şi că sînt un om întreg.
Căci, atunci cînd i-au intrat
În iatac, pe geam, bandiţii,
Să-i ia galbenii, eu nii ţi-i
Izgonii, şi l-am salvat.
Tocmai l-întrebau de chei,
Şi-am luat eu, femeie,-o spadă,
Şi de frica mea, în stradă
O zbughiră cîteşitrei.
Dragostea putea să-i crească
Împreună cu respectul.
Cînd colo, la el, efectul
Fu că, să mă necinstească
Îi veni-n gînd, cu de-a sila.
Într-o noapte, văd şi-acu,
Să-i trag cizmele-mi ceru
Stînd în pat. Şi eu, umila,
I le-am scos, ca şi-alte daţi.
Dar văzînd că m-a cuprins
De mijloc, foc m-am aprins,
Şi l-aş fi făcut bucăţi
Dîndu-i cu ciubota-n ţeastă
Şi cu palmele-n obraz,
De nu mi-ar fi pus zăgaz
Furiei, toţi cîţi la fereastră
I-adunase o vecina
Să despartă dandanaia.
Şi mi-au spus toţi că bătaia
(E un fapt în medicină)
Vindecă pe Loc amorul.

***DONA* ANA**
Straşnică femeie,-mi place.

JUANA
Dar să vezi ce treabă face.
Nu ţi-o face servitorul
Cel mai bun ce s-ar afla.
Mare ajutor ne vine.

***DONA* ANA**
N-ai vrea să rămîi cu mine,
Isabel?

***DONA* MARIA**
Ba doamnă, da.

***DONA* ANA**
Ce ştii face ?

***DONA* MARIA**
Spăl, lucrez,
Fierb bucate şi deretec.

***DONA* ANA**
Dar să coşi, aşa, vreun petec ?

***DONA* MARIA**
Cos şi ţes şi chiar brodez.

***DONA* ANA**
Foarte bine. O să-ţi dea
Juana strai de sărbătoare.

***DONA* MARIA**
Eu, drept doamnă de onoare
Să-ţi servesc, zău, n-aş putea,
Doamna mea. Mă vezi în ora
Soartei triste ce mi-e dată.
Poate-ai să-nţelegi vreodată.

JUANA
E *don* Juan aici, *senora.*

SCENA A VI-A

Aceleaşi. Don Juan, Martin.

***DON* JUAN**

Veşnic sînt ambasador.
Contele iertare-ţi cere ;
Nu lipseşte de plăcere,
Cauzele-absenţii-l dor.
Nu-i răspunzi la cît amor
Îţi arată. Şi-n viitoarea
Tulburării, vînătoarea
Îi dă tot ce pătimaș
Nu găseşte-aci-n oraş.
Şi-şi încearcă-n ea uitarea.
Să-l mai vezi pe-aci-ţi scuteşte
Neplăcerea, şi lui truda.
Dar nu vrea să-nşele cruda
Ta crezare : te iubeşte.
Şi, plecînd, el te serveşte,
Căci e bine pentru tine.
Asta, să ţi-o spun eu, ţine,
Cere să-i îngădui doar
Să-ţi ridice un altar
Pentru-o viaţă de suspine.

***DONA* ANA**

Ai picat într-un ceas bun :
Binele ce-ţi fac azi demn e
Să-ţi dea înc-o dată semne
De amorul meu nebun.
Uite-n ce impas te pun
Doar prin faptul c-ai trădat
Şi iubirea ce ţi-am dat,
Şi femeia ce-ai dorit.
Căci de nu-mi poţi fi iubit,
Vreau să-mi fii îndatorat.
Ia te irită : ca-n poveşti !
Isabel e-aici, şi vine
Nu ca slujnică la mine,
Ci ca tu să mi-o peţeşti.
Căci nu vreau să te-osteneşti
S-o mai cauţi la izvor.
Merit, recunoscător
Să-mi rămîi, *don* Juan. Nu crezi ?
Vreau să vii şi să mă vezi

Nu silit, ci din amor.

***DON* JUAN**
Vina ce-mi găseşti o-ndrept
Către contele şi domnul
Casei mele, căci ce om nu-l
Are drag, ce înţelept
Nu respectă ce-i un drept
Doar al contelui : ca, dragă
Cine-i e, a lui întreagă
Să rămînă ? Cine-ar şti
Vraja ta tăgădui ?
Cine farmecul ţi-l neagă ?
Vina mea o dau pe cine,
Sec la suflet, om îngust,
Are lipsa grea de gust
De-a nu te iubi pe tine.
Dar nu cere de la mine
Recunoaşteri c-am trădat
Ce-am iubit, sau c-am visat
Ochi cu-ai dînsei de-opotrivă.
Martor mi-eşti că, dimpotrivă,
Eu m-am încăpăţînat
S-o iubesc, şi n-am uitat.
Intră Contele.

SCENA A VII-A
Aceiaşi, Contele.
CONTELE
Cînd răspunsul nu se-ntoarce,
Viu şi fără să-mi îngădui.

***DONA* ANA**
Conte şi *senor.* Iertare
Vii să-mi ceri — fiindc-ai lipsit ?
Adu-un scaun, Isabel.

CONTELE
Bună slujnică. E nouă ?
Parcă nu-mi aduc aminte
S-o mai fi văzut vreodată.

***DONA* ANA**
Trup voinic şi faţă mîndră.
Nu-i frumoasă ?

CONTELE
Da, pe ceruri!

***DONA* ANA**
Mult mă bucură că-ţi place,
Căci e de *don* Juan iubită.

CONTELE
Apoi, de-i aşa povestea.
Are vărul meu dreptate.
Aş dori s-o văd mai bine.
Vino-ncoace, domnişoară :
De pe unde eşti ?

***DONA* MARIA**
Păi, nu ştiu,
Că-s plecată cam de mult!

CONTELE
Văd, ce-i drept, la dînsa linii
Ce-ar putea, în alte straie,
Cît e ea de curăţică,
Să stîrnească gelozia
Oricărei femei — afară
De frumoşii tăi ochi, doamnă.
Vărul meu e cam ciudat,
Şi-are gusturi cam bizare.
Patima e-ndreptăţită :
Înjosirea, însă, nu...

***DONA* MARIA**
Să-mi daţi voie să răspund.
Cer iertare, dacă apăr
Cinstea unui biet ulcior,
A săpunului de rufe
Şi-a spălatului la rîu.
Dar, din patru pelerine
Cu ceaprazuri aurite,
Trei ascund picioare strîmbe,
Piepţi de scoabă, ori cocoaşe.

***DONA* ANA**
Vezi, că azi Martin se-nsoară.
Ia pe Leonor. De-aceea-l
Doare dacă senioria
Ta îşi rîde de *don* Juan.

***DON* JUAN**
În don Juan daţi toţi, sărmanul.

CONTELE
Mult mă bucur de-aşa nuntă :
Dumneata vei fi nănaşă,
Şi nun mare voi fi eu.

***DONA* ANA**
Nu pot, Isabel e naşă
Fiindcă ea şi Leonor
Sînt prietene de mult timp.

CONTELE
Păi atunci, de drept îi vine
Rolul de nănaş lui Juan.

***DON* JUAN**
Parcă v-aţi vorbit cu toţii
Să vă faceţi rîs de mine.
Bine. Voi fi naş. Primesc.

CONTELE
Cum, se poate ?
Taci, năşico ?

***DONA* MARIA**
Boieri mari, o minte scurtă
Nu ţi-o-ndemni la vorbă lungă,
Mai ales cînd ai în faţă
Minţi atît de luminate.
Colo-n satul meu, odată,
O ţărancă de-a călare
Pe-un măgar, îşi luase fiul
Îndărătul ei, în crupă,
Să iertaţi, că n-avea şa.
,,Dă-te mai aşa, că-l doare".
Zicea mă-sa tot mereu.
Şi tot îndărăt şi-mpinse

Ţîncul, pînă-l dete, buf,
De pămînt... „Căzuşi" ? l-întreabă.
Şi băiatul : „Ce vrei, mamă ?
Mi s-a isprăvit măgarul".
Tot aşa şi eu, văzînd
Ce mintoşi mai sînt boierii
De-a-ndăratelea-mi trag mintea
Pînă ce-am ajuns să dau
Cu tăcerea de pămînt.

MARTIN
Au avut ce-au meritat.

***DONA* MARIA**
Înţelepţi, ca domnul Conte
Si *senora dona* Ana
Nu-s nici îngerii. Deci, eu
Ce prostii să mai îndrug ?

***DONA* ANA**
Acum gata.
(Către Conte.)
Să vorbim
Despre lipsa dumitale :
M-ai uitat atîtea zile...
Am, cred, dreptul să mă plîng.

CONTELE
Jur că mi-au venit pe cap
Treburi cu nemiluita ;
E o chestie faimoasă ,
O femeie din familia
Guzman y Portocarrero [13]
De la Ronda, înrudită

Şi cu ducii de Medina,
A ucis un nobil care
Îi ceruse mîna.

***DONA* ANA**
Ce fel ? Pentru ce ?
Din gelozie ?

CONTELE
Răzbună astfel o palmă

[13] **Celebră familie aristocrată spaniolă.**

Dată tatălui ei care,
Prea bătrîn, n-avea putere
Să ia spada-n mină singur.

***DONA* ANA**
Ce curaj !

***DON* JUAN**
Femeie bravă !
Mi-aş da tot ce am, s-o văd
Pe femeia asta-n faţă.

***DONA* MARIA**
(aparte)
Cît mă tulbură. De-abia
Pot s-ascund ce simt acuma..

CONTELE
Pîn' la urmă, mijlociră
Cîţiva nobili cavaleri
Între rudele-amîndoror
Părţilor, şi se-mpăcară.
Totodată, mie-mi scrise
Ducele-nrudit c-aşteaptă
O amnistie regală
Care-a fost de-atunci şi dată.
Mi se cere să descopăr
Dacă-ntre străinii care
Trec pe-aici, n-o fi cumva
Şi femeia cu pricina.
S-ar părea că-i în Madrid.
Deci vedeţi că nu e vina
Mea că n-am putut veni,
Şi de-mi daţi îngăduinţa
Vă voi vizita diseară.

***DONA* ANA**
Deie-ţi Domnul pe măsura
Grijii ce mi-o porţi !
Drum bun ! Pe diseară.

CONTELE
Plec acum
Că m-aşteaptă jos trăsura.
Ies toţi, afară de don Juan şi dona Maria.

SCENA A VIII-A

Don Juan, Dona Maria.

***DON* JUAN**

Isabel, te văd voioasă.
Că ulciorul l-ai lăsat.
Cinstea ta ţi l-a schimbat
Şi inima ta frumoasă.
Căci de cînd îl luaşi în mîni
„Dama de ulcior" mereu
Ţi-au zis toţi, şi cred că eu
„Fante de ulcior" rămîn.
Nici măcar nu te-apropiaşi —
Cînd veneam şi te rugam —
De hainele ce-ţi dădeam,
Şi-azi vrei singură să-ţi laşi
Portul aspru, ţărănesc.
Portul de-ţi era cinstit,
Nu m-ar fi-nvinovăţit
Nimenea că mă-nrosesc
Dacă vii din gelozie
Azi aici, să mă păzeşti,
Află-atunci c-aşa-ţi mînjeşti
Cinstea, singură tu ţie.
Căci, ce pază vrei mai bună
Decît frumuseţea ta,
Ce te poate-ncredinţa
De iubirea mea nebună.
Jur pe cer că te-am iubit,
Te iubesc, te voi iubi,
Cît în piept mi-oi mai simţi
Sufletul, astăzi lovit,
Că nu poate să-ţi înfrîngă
Dragostea, dispreţul tău !

***DONA* MARIA**

Cînd simţi, nu vorbeşti chiar rău.
Dar, ca să pot sta eu lîngă
Dumneata, să-mi leg speranţa
De un nobil, din părinţi
Pomeniţi cu rang de prinţi
Şi-n Italia şi-n Franţa,
Rău îmi pare că-s muiere.

Om de-aş fi, aş fi viteaz.
Şi de-ţi fac griji ori necaz,
Grija s-o dezleg aş cere :
Nu mă mulţumesc să-mi pun
Haine mai de preţ. Căci încă
în mîndria mea adîncă
Năzuiesc spre-un loc mai bun.
Nici să te păstrez, geloasă,
Nu vreau, chiar de te-am iubit.
Mi-e veşmîntul peticit ;
Inima mi-e generoasă !
Mîndră şi trufaşă-mi este
Firea. Cînd căram ulciorul
Mă credeam susţinătorul
Bolţii : Atlas [14] din poveste.
Te iubesc, deşi mă-nduplec
Greu, şi parcă mi-e sălbatec
Sufletul. Dar sînt ostatec
Altei dragoste. Să nu plec
Nimeni nu mi-ar ţine piept.
Nu fi trist, că nu-s de gheaţă.
Dar m-am învăţat în viaţă
Să-l iubesc şi să-l respect.
Pot doar să-mi mai spun, cu dor,
Că mi-eşti drag ; că te-am iubit.
Şi, în numele sfinţit
Al iubirii-amîndoror
Fă un lucru pentru mine :
Uită-mă, căci e mai bine !

***DON* JUAN**
Cum ? Să pleci ?
Asta-i cumplit.
După cîte-am suferit
Asta merit de la tine ?

***DONA* MARIA**
N-amîn drumul, de se-aprinde
Lumea.

***DON* JUAN**
Ce spui, Isabel ?

***DONA* MARIA**

---

[14] ***Atlas :*** **personaj mitologic grec ; se zicea că ţine pe umerii lui bolta cerească.**

Plec la drum. Şi, pentru el,
Ia-mi colierul şi mi-l vinde.
Diamante-s. Nici să-ncapă
Vorbă : prea e bătătoare
La ochi, biata vînzătoare :
Fata care cară apă.
Dar din preţul lui mi-ajunge
Să mă-ntorc, şi-mi prisoseşte.

***DON* JUAN**
Cînd trăgeam şi eu nădejde,
Vrea norocul să m-alunge...
Tristă soartă, soarta mea.
Triste veşti. Hai, spune-mi cine
Mai iubi aşa ca mine ?
Nu ştiu cine-ar mai putea.
Mîna ta de diamant
Giuvaerul să şi-l ţină.
Căci ţi-e inima o mină
Zăvorită pentru-amant.
Oricît de ispititoare
Ţi-ar fi zestrea, prea mă crezi
Josnic.

***DONA* MARIA**
Don Juan, dacă vezi
Că-l opresc, n-ai să-ţi spui, oare,
Tainic, înlăuntrul tău
Că, vorbind de giuvaer,
Bani voiam cumva să-ţi cer ?
Nu socoti că mi-ar sta rău ?
Cerul ştie ce meschină
Mă vei fi închipuit.
Nu te cert de ce-ai gîndit :
Diamantele-s de vină.
Eu ţi-am dat prilej.

***DON* JUAN**
Te rog,
Crede, Isabel : de-ar fi
Să-mi pot eu închipui
Josnicii, ştiu alt zălog
Mult mai bun, pentru amante
Cînd vor bani. Iar furtişag
Poate-ar fi, dacă-n şirag

Inimi şi nu diamante
Aş vedea. Te bănuiesc,
Isabel, e drept. Dar alt
Soi de gînd ascund : că nalt
Ti-este rangul strămoşesc.
Căci, de cînd te-am fost văzut
Cu ulciorul, Isabel,
Că mi-i dragostea în el
Pritocită, am ştiut.
Tu eşti alta decît vrea
Azi, purtarea ta a spune.
Fără tine, eu, pe lume
Aş muri dacă-ai pleca.
Cine eşti tu, Isabel ?
Căci ulcior şi giuvaeruri
Stau ca lutul lîngă ceruri.
Are lut ulcioru-n el,
Pe cînd cerul care eşti
Străluceşte de curat,
De frumos, de ne'nnorat,
În culori împărăteşti.
În zadar te-ascunzi, frumoaso,
Ieri ulcior, colier acuş.
Mîna ce-a purtat mănuşi
De-ambră ieri, azi doar miroas-o
Şi-i destul să se cunoască.
Tot aşa, cînd eşti stăpînă,
Poţi lua hîrb de lut în mînă,
Nu te-ascunde nici o mască.

***DONA* MARIA**
Nu te osteni degeaba,
N-am de gînd sa te înşeli.
Intră Leonor.

SCENA A IX-A
Aceiaşi, Leonor.
LEONOR
Ce-i cu tine, Isabel ?
Îţi uitaşi cu totul treaba.
Nu te-mbraci?
Te-aştept de-un ceas
Şi stăpîna mea te cheamă.

***DONA* MARIA**
Fug, să-mbrac veşmînt de damă.

***DON* JUAN**
Te-ntorci ?

***DONA* MARIA**
Da, de bun-rămas.
Leonor şi dona Maria pleacă.
Don Juan rămîne singur.

SCENA A X-A
Don Juan, singur
Ce tulburare-i asta, ce-mi deşteaptă
Iubirea-n simţuri iarăşi, ca-nainte ?
Ce dulce cîntec cugetu-mi îndreaptă
Pe drumuri din trecut, ca-ntre morminte ?
La fel, un rob în lanţuri îşi aşteaptă
Şfîrşitul, tainic tot nutrind în minte
Nădejdea că-ntr-o zi vedea-şi-va, poate,
Şi ţara lui, mai mîndră decît toate.
La fel de temător, privighetoarea
Sfioasă-şi cheamă adormitul soţ,
A cărui viaţă vru nepăsătoarea
Ursită să i-o curme plumbul hoţ ;
La fel şi-n orbu-mi suflet, întristarea
Prin noapte-şi plînge dorul către toţi,
Nădăjduind că-n zorii noi de zi
Lumina soartei bune-i va zîmbi.
Dar cum pot fi pe lume-nşelăciuni
Şi cum să crezi că naşte frumuseţea
În zdrenţe, printre josnice-urîciuni ?
De ce n-aş crede, dacă şi nobleţea
Nutreşte doar trădări şi prădăciuni,
Sperînd dezamăgirilor tristeţea ?
Sînt spini în trandafirii din răzoare,
Şi, printre mărăcini, o dalbă floare.
Ce pot să cred de fata îngerească
Ce-o ştiu cărînd ulciorul la izvor ?
Pe lutul lui prindea să strălucească
Cristalul mîinii ei, ca un odor
În aur încrustat. Şi cum să nască

Atîta frumuseţe din popor ?
Mă-nşel, căci o iubesc. Şi văd că ştie
Numai dorinţa — pură josnicie.
Dar cine-i Isabel, icoană vie
A frumuseţii cetelor cereşti ?
Şi cînd s-a mai văzut aşa mîndrie
În suflete de-odrasle ţărăneşti ?
N-am linişte, cît timp n-o să se ştie
Cu orice preţ ce-ascunzi şi cine eşti,
Iubita mea. Şi de-i — cum vrea amorul,
Să fim egali — drept zestre dă-mi ulciorul.
Nu te gîndi la drum, de nu vrei, poate
Făcîndu-te că pleci, să mă omori.
Căci numai gîndul la singurătate
Şi la plecarea ta e-omorîtor.
De eşti, cum cred, mai nobilă-ntre toate,
Mi-oi lua drept armoarii al tău ulcior
Să mi-l înscriu pe arme şi pe scut
Şi dragostea să-l facă-argint, din lut.
Don Juan iese.

SCENA A XI-A
O *stradă.*
Intră Martin şi Pedro. Martin, Pedro.
PEDRO
De-astă dată, Martin, frate,
M-ai jignit. Grozav afront !
Am rămas prostit, zău, tont.

MARTIN
Pedro dragă, n-ai dreptate.
Contele-a dorit să-mi fie
Don Juan naş, cu Isabel.

PEDRO
Ca să te făleşti cu el
Cînd aţi fi la cununie.
Eu, să ştii, de m-aş nunti,
Naş te-aş face doar pe tine.

MARTIN
N-aveam încotro, vezi-bine.

PEDRO
Pedro, naş, te-ar necinsti !
Păi da, fiindcă, vezi tu, eu
Spadă n-am, nici pelerină,
Nici mătăsuri, nici hermină.
Nici cal şarg. Eu sînt lacheu.
Jur, pe cîte-aghiazmatare
Nebăute le-am lăsat
(Eu de-aghiazmă n-am fost beat),
Că şi eu sînt de neam mare.

MARTIN
Cine, de nu tu, mi-ar fi
Nun mai bun, cu Isabel ?

PEDRO
Vreau să-l văd şi eu pe cel
Chiar *hidalgo* fie el
Care să mă-ntreacă-ar şti,
Sus pe capră, vizitiu.

MARTIN
Haide, nu fi necăjit
Zi, mai bine : m-am pripit
Cu-nsuratul ?

PEDRO
Eşti candriu ? Fată cum e Leonor
De cinstită, rar vezi, dragă.
Chiar de-ţi fură din desagă
Drobul, apa din izvor.
Cum de Conte e curtată
Dona Ana,Leonor
Îţi va fi de ajutor
Să-ţi vezi casa-ndestulată,
Şi pe tine că-nfloreşti.

MARTIN
Ei, atunci, m-am procopsit.

PEDRO
Cam cîţi oaspeţi ai poftit ?
Căci aşa-i cînd te nunteşti :
Pe Rodriguez, cel dintîi,
Pe Calindo, pe Butron,

Pe Lorenzo, pe Ramon,
Pe Pierez, aş zice să-i
Chemi, şi să le dai o masă,
Ştii, să nu rămînă-un os.

MARTIN
La ospăţ, aşa-i frumos.

PEDRO
Tii! Să vezi ce-are să iasă.
Cînd boierii vor să joace,
Au obraz, de, nu se poate !

MARTIN
Sînt fripturi, plăcinte-uscate
Fructe verzi şi zaharate,
Udătură... poloboace!
N-am văzut aşa belşug !.
Măi, ne-om îmbăta-ntr-un hal.

PEDRO
Beat să fii, nu-i beteşug :
N-ai nevoie de spital...
Martin şi Pedro ies.

SCENA A XII-A
O sală în casa donei Ana.
Intră dona Ana şi don Juan.
Don Juan, dona Ana.
***DON* JUAN**
Văd că-mi ţii într-una piept,
Asta-i încăpăţînare,
Nu-i iubire.

***DONA* ANA**
Nu e, oare,
Dragoste, cînd pe nedrept
Suferi orice ?

***DON* JUAN**
Eu n-aştept,
În ne-dreptul meu, să-mi deie
Contele femeia ce-i e
Dragă...

Intră Contele care ascultă fără să fie văzut
şi vorbeşte aparte, nebăgat în seamă de cei doi.

SCENA A XIII-A
Aceiaşi, Contele aparte.
CONTELE
Gelozie crudă.
Un rival faci dintr-o rudă
Şi-o duşmancă din femeie.

***DON* JUAN**
De n-ar şti că te iubeşte
Contele, din ochii mei,
Nu tot sufletul, ci trei
Mi-ai sorbi.

***DONA* ANA**
Doamne, fereşte,
De păcat ! De ce trăieşte
Contele ?

CONTELE
(aparte)
Rezişti, *don* Juan ?
Ea te vrea tot mai avan.

***DONA* ANA**
Cit e-amorul de tiran
Cel mai despot dintre regi
Sînt şi legile-i tot legi :
Tot trădarea li-i duşman.
Dar nu-i vorba de trădare.
Căci eu nu-l iubesc. De unde !

CONTELE
(aparte)
Ei, acum, din ce-i răspunde
Am să aflu ce gînd are.

***DON* JUAN**

Nici a dragostei turbare
N-ar scuza-n vrun fel cumplita
Vină de-a-i fura iubita
Unui frate... Şi e drept
Dragostei să-i ţinem piept
Şi să-ndepărtăm ispita,
Eu, cu tine-aş fi ferice
Să mă-nsor, dac-aş putea.

***DONA* ANA**
Ei, şi contele de-ar vrea ?
De ţi-ar cere-o el, ce-ai zice ?

***DON* JUAN**
Nu m-aş pune-atunci de price.
Ar fi limpede. Dar fii
Liniştită, căci, să ştii,
N-o să-mi ceară. Plec : nu vreau
Contelui pricini să-i dau
De tristeţi ori gelozii.
Don Juan vrea să plece.
Contele se arată, şi-l reţine.

CONTELE
Stai.

***DON* JUAN**
De-ai ascultat cumva,
Cum sînt sigur, ce-am rostit,
Cred că poţi fi mulţumit
De prietenia mea.

CONTELE
Tot am ascultat. Şi-aş vrea
Cum îmi sînteţi dragi, un bine
Să vă fac, uitînd de mine.
Căci a nimănui nu-i vina

Cînd eşti, *dona,* tu, pricina
Nenorocului ce-mi vine.
Parcă-ai spus că eu aş fi
Bucuros să vă cunun.
Cred că gîndul tău e bun
Şi s-o faci te-aş sfătui.

Căci de-aş fi putut eu şti
Cît de mult, Juan, te iubeşte.
N-aş iubi-o azi, fireşte.
Cum de-am fost atît de prost
Să nu văd că ea, cu rost
A ales ce preţuieşte ?

***DON* JUAN**
Alexandru[15] ştiu că da
Ce-avea mai de preţ,
În dar, Apeles [16] iubea amar
Chipul mîndru ce picta.
Dar în van ai încerca
Să mă faci să fiu ce nu-s.
Căci de poate, cum ai spus,
Fi ce n-are rost să fie,
N-aş iubi pe cine, ţie
Mă găseşte mai presus,
Şi te lasă.

***DONA* ANA**
Pace vreau,
Căci nu-s lucru, să mă dea
Contele, şi nici să-mi ia
Inima *don* Juan nu stau.
Mie singură mă dau.
Şi voi da, cînd voi vrea eu,
Unui om pe placul meu
Zestre-o sută mii ducaţi,

Fără socri, nici cumnaţi,
(Fapt plătit cu aur greu)
Şi-o femeie cum sînt eu.
Intră nunta. Dona Maria, naşa,
ţinînd pe Leonor de mînă.
Martin, Pedro, Lorenzo, Bernal
şi alţi slujitori, gătiţi toți de duminică
împreună cu muzicanţii, cîntînd.

SCENA A XIV-A
Aceiași, dona Maria, Leonor, Martin,

[15] **Alexandru ; e vorba de Alexandru cel Mare (355-323 ie.n.).**

[16] **** Apeles :*** **renumit pictor grec (secolul al IV-lea î.e.n.), autor al unui portret al lui Alexandru cel Mare.**

Pedro, Lorenzo, Bernal, slujitori, muzicanţi.

MUZICANŢII

„În cetate la Madrid,
Leonor ia pe Martin.
Taurii cînd îi ucid
Sînge curge, ori e *vin ?"*

MARTIN

Proaste versuri pentru-o nuntă.

PEDRO

Nu-ţi plac versurile astea ?

MARTIN

Lupţi cu tauri cînd eşti mire ?
Parc-ar fi de Anul nou
Un răvaş dintr-o plăcintă,
Ori bilet de papagal.

CONTELE

Ce drăguţă e mireasa !
Totuşi, cine n-ar cunoaşte-o
Pe frumoasa Isabel,
Cum păşeşte ea de grav,
Ar putea-o crede doamnă
De neam mare.

***DONA* ANA**

Poţi să judeci
După asta, ce-nsemnată-i
Rochia pentru-o femeie,
Ce podoabă-i bogăţia !

CONTELE

Uite ce pierdut se uită
Don Juan.

***DONA* ANA**

A-nlemnit privind-o.

CONTELE

Zău că i se iartă vina
De-a iubi-o-ntr-adevăr,
Căci înfăţişarea-i mîndră
Pare-atîta de firească,

Încît, dacă n-aş cunoaşte-o
Şi n-aş şti eu ce hram ţine,
Mi-aş închipui că-i cine
Ştie ce de capul ei.

***DON* JUAN**
Zeule Amor femeia
Asta, de n-ascunde-n ea
Sînge nobil, cum se vede
De departe, calcă-a doamnă.
Ce-a dorit din ea să facă
Fără rost, natura asta,
Cînd şi-alese nu cristalul
Încrustat cu nestemate,
Şi cu aur, ca să pună-n
El un suflet nalt şi mîndru,
Ci l-a pus într-un ulcior
De argilă ? Stau aicea
Şi mă uit pierdut la dînsa ;
Dona Ana e geloasă;
Contele, furat deodată
Nepăsării lui distante ;
Şi ea pleacă mîine-n zori
Şi-mi dă mie diamante
Să le vînd ? Eu să rămîn
Fără ea şi fără suflet ?
Isteţimea nu e mama-Fericirii ?
Cînd minciuna
Scormonită-i de-ndoială,
Nu ţîşneşte adevărul ? Foarte bine.
N-o să plece Isabel, cît n-o să aflu
Dacă mîndra ei ţinută
Nu ascunde-o taină-n suflet.
Conte : cea mai mare forţă
Cunoscută pe pămînt,
Sceptrul şi coroana lumii,
Monarhia ei, mărirea
Regelui, ce printre oameni
E mai sus, istoria-ntreagă
Povesteşte, şi-nţelepţii
Întăresc, ca şi exemplul
Viu de fiecare zi,
Că *iubirea* e. De-aceea,
Cum nu-i nimenea pe lume
S-o tăgăduiască, fie

Ca iubirea să mă piardă.
Din iubire eu mă-nsor,
Şi să nu se mire nimeni,
Cînd toţi cîţi trăiesc o spun,
Că-i o patimă, iubirea,
Ce nu-ncape-mpotrivire.
Nu-s de piatră, şi nu-mi sînt
Nici măcar stăpîn, de-o vreme,
Fiindcă simţurile-mi toate
Isabel mi le-a supus.
Cînd spun asta-n faţa lumii
Vreau ca nimeni să nu-mi ţină
Piept, şi să mă-nsor în voie,
Căci chiar azi vreau să fac nunta.
Fiţi toţi martori că i-am dat
Mîna mea.

CONTELE
Ce streche-i asta ?

***DONA* ANA**
A căpiat *don* Juan, se vede.

CONTELE
Jur pe cer că, de nu-i glumă
Tot ce spui, mai bine-ţi vîr
Spada-n piept, deoît să-ngădui
O asemenea-njosire.
Hei! Argaţi ! Luaţi vrăjitoarea
Asta, asmuţiţi ogarii
S-o sfîşie ! Ucideţi-o !

***DON* JUAN**
Staţi, nemernicilor !...
Cine îndrăzneşte, să poftească !
Spada mea-l aşteaptă ! Haideţi !

CONTELE
Om din neam de prinţ, cum eşti,
Vrei să-ţi faci de rîs strămoşii ?

***DON* JUAN**
(aparte)
E din neam de rînd, sînt sigur,
Altfel n-ar tăcea, acum...

N-are cum să fie alta,
Ori mai mult decît apare...

CONTELE
Om nebun. Să laşi o sută
Mii ducaţi, şi pe-o femeie
Ce-aş lua-o-n graba mare
Eu, de-aş şti că mă iubeşte ?

***DONA* MARIA**
Pace, Conte. Greu îmi vine
Să vorbesc, dar văd că trebui'
Dacă mă sileşti.

***DON* JUAN**
O, Doamne,
Dacă spune ce m-aştept ?

***DONA* MARIA**
N-ai pus chiar de tot la cale
Nunta, cum credeai, *senor!*
Mai rămîne să Vreau eu :
Ca să stau cu cinste-alături
De *don* Juan, ar fi de-ajuns
Să fiu ruda dumitale
Şi-a ducelui de Medina ?

CONTELE
Ar ajunge, dacă-ai fi.

***DONA* MARIA**
Cine-i fata cea din Ronda
Ce-a ucis un cavaler
Ca să apere onoarea
Tatălui bătrîn, de rege
Azi iertată, cum spuseseşi,
Şi pe oare-o căutai ?

CONTELE
Se numea *dona* Maria,
Fie-i numele cinstit.
De toţi cîţi vor seri istorii
Şi legende cu femei.

***DONA* MARIA**

Păi, eu sînt dona Maria...
Ca să nu fiu cunoscută...

DON JUAN
Nu mai spune mai departe.
Prost le stă la musafiri
Să te ţină-n noaptea nunţii
Pînă-n zori. Dă-mi mîna ta.
Vin' la pieptul meu, iubito !

MARTIN
Leonor, ne pun în umbră,
S-au făcut nănaşii miri.

***DONA* ANA**
Drept ar fi nuni mari să fie
Contele şi *dona* Ana.

CONTELE
Aici tace comedia,
Care, de-a pierdut procesul,
Aminteşte că-i a mia
Şi cinci-sutea comedie
Scrisă de Lope de Vega.
Cînd o mie şi cinci sute
Scrii, ai dreptul la iertare !

Sfîrşitul comediei *Fata cu ulciorul.*